

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Aneta Klesnerová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Rovné postavení mužů a žen ve veřejné správě

Autor: Aneta Klesnerová

Vedoucí práce: Ing. Krbová, Ph.D.

Studijní program Sociální pedagogika, B7507, Základy veřejné správy

Datum odevzdání: 31.3. 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
»Rovné postavení mužů a žen ve veřejné správě «
jsem vypracovala samostatně.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Praha, Březen 2009

podpis studenta

Anotace

Bakalářská práce se zabývá rovným postavením žen a mužů v politice, a to na příkladu voleb do krajského zastupitelstva Jihočeského kraje v letech 2004 a 2008. Po teoretickém úvodu, v němž jsou vymezeny základní pojmy, a obecně pojednána problematika rovného postavení, včetně podrobného pojednání postavení žen v české politice, následuje praktická část zabývající se srovnáním výsledku voleb v Jihočeském kraji a výzkumem mezi regionálními političkami.

Thesis „Gender equality of men and women in politics“ with the study of the case on regional election in Jihočeský kraj (South Bohemia) in 2004 and 2008. The first part is about the theoretical review with explanation of basic statements, especially gender, gender budgeting and gender mainstreaming. The next part analyses the situation in czech politics and women between czech politicians and also the election in South Bohemia.

Březen 2009

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci

bych chtěla poděkovat

Ing. Janě Krbové, Ph.D.

Obsah

ÚVOD.....	1
I. TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	3
1. ROVNÉ POSTAVENÍ MUŽŮ A ŽEN.....	3
1.1. Ženy na vedoucích pozicích. Co je skleněný strop?	5
1.2. Ženy v politice – situace v České republice.....	6
1.2.1. Ženy v politice – současnost.....	7
1.3. Nevládní instituce a otázky rovnosti mužů a žen	10
1.4. Gender	11
1.4.1. Zákony a opatření rovných příležitostí	14
2. METODIKA A METODA PRÁCE	16
2.1. Charakteristika výzkumného souboru.....	17
II. SROVNÁNÍ POSTAVENÍ MUŽŮ A ŽEN VE VOLBÁCH V JIHOČESKÉM KRAJI	18
1. VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VOLEB V JIHOČESKÉM KRAJI V ROCE 2004 A V ROCE 2008	18
1.1. Volby v Jihočeském kraji 2004	19
1.2. Volby v Jihočeském kraji v roce 2008	21
1.3. Srovnání výsledků voleb 2004 a 2008	24
1.4. Vyhodnocení primárního výzkumu, výsledků rozhovorů s ženami, které uspěly ve volbách v Jihočeském kraji v roce 2008 a staly se zastupitelkami	26
1.4.1 Výsledky rozhovorů	27
1.4.2 Shrnutí odpovědí respondentek.....	27
1.4.3 Vyhodnocení odpovědí rozhovorů se ženami, které uspěly ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje	32
ZÁVĚR	37

POUŽITÁ LITERATURA.....	39
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	41
PŘÍLOHY.....	42

Úvod

„Ženy tvoří polovinu lidstva. Jestliže se rozhodneme pracovat bez žen, je to jako kdybychom pracovali s jednou rukou přivázanou za zády“

Brian Schwarz

Rovné postavení žen a mužů, rovnost příležitostí a příbuzná témata patří k nejmódnějším pojmům současnosti, a vedle globálního oteplování či práv menšin, multikulturalismu nebo investic do vzdělání patří do běžného slovníku politika, která chce být *up-to-date*. Vedle toho je denním chlebem dnes už tisíců úředníků v různých mezivládních a vládních organizacích, předmětem mnoha nařízení a regulací. Za rovnoprávné postavení žen ve společnosti, za odstranění různých stereotypů a předsudků vedou ovšem osamělý boj i samotné feministky, malé a střední organizace bez přívodu velkých peněz, které nemají vliv na média či byrokracii, o to je jejich snaha autentičtější a sympatičtější. Možná že takové by měly být i ženy v politice – ty však obvykle spíše paří k oboustranně vyzdvihovaným příkladům, „že to jde“, tedy že diskriminace neexistuje, pokud poukazují muži, nebo že když žena chce, tak se prosadí – ovšem ojedinělé příklady (kterými ženy především v české politice stále jsou) nejsou důkazem, že neexistuje diskriminace žen v politice – respektive diskriminace žen včetně jejich případných politických ambicí. V této práci se podrobně zabývám postavením žen v současné české politice.

Bakalářská práce by měla zodpovědět základní otázku, která vyplývá již z jejího názvu, a to zda je postavení mužů a žen ve veřejné správě rovné. Zda ženy mají stejné příležitosti se uplatnit, dosáhnout vrcholových pozic, být rovnocennou partnerkou v mužském kolektivu, prosazovat své názory a přispět tak ke zvýšení prestiže české politiky. Jako modelový příklad byly zvoleny volby do krajských zastupitelstev, konkrétně volby do zastupitelstva Jihočeského kraje v letech 2004 a 2008. Byla stanovena pracovní hypotéza. Ženy nemají stejné postavení jako muži v české politické scéně.

Pro potvrzení či vyvrácení pracovní hypotézy byl zvolen výzkum statistických dat z Českého statistického úřadu a rozhovor se ženami, které byly ve volbách úspěšné a staly se zastupitelkami. Tyto rozhovory byly velkým přínosem pro celou práci. Díky nim byly získány cenné informace o problematice rovného postavení žen v české politice.

První část je rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole „Rovné postavení mužů a žen“ se věnuji stručnému nástinu dějin ženského hnutí, otázkám zastoupení žen na vedoucích pozicích ve veřejné i soukromé sféře, obecným otázkám působení žen v politice, konkrétní situaci v Evropě a podrobně pak ženám ve vrcholové politice České republiky. Dále upozorňuji na činnost několika nevládních institucí a organizací. Dále se věnuji vymezením základních pojmů, jako gender, genderová rovnost, genderové rozpočtování a gender mainstreaming, a legislativnímu rámci v ČR. V druhé kapitole se věnuji metodice a metodě práce. V druhé, praktické části, sleduji výsledky krajských voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v letech 2004 a 2008 z hlediska zastoupení žen a porovnávám je prostřednictvím grafů. V poslední části této kapitoly je vlastní jádro práce: shrnutí rozhovorů se sedmi zastupitelkami Jihočeského kraje o jejich situaci v politice. I toto šetření je pak zpracováno formou grafů. Následuje závěr a obvyklý aparát práce.

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila, protože mě problematika postavení žen ve společnosti velmi zajímá. Ve své práci jsem chtěla poukázat na problematiku rovného postavení mužů a žen ve veřejné správě. Bylo pro mě velmi zajímavé tuto problematiku hlouběji studovat. Toto jsou hlavní důvody, proč jsem se rozhodla právě pro toto téma bakalářské práce. Věřím, že má práce může přispět ke zlepšení postavení žen a k většímu zájmu veřejnosti o tuto problematiku.

I. Teoreticko-metodologická východiska

Pro zpracování teoretické části bakalářské práce jsem čerpala ze všech dostupných zdrojů informací. Tyto informace jsem se snažila vhodně rozčlenit a zdůraznit to důležité, aby práce byla přehledná a jasná.

1. Rovné postavení mužů a žen

Otázka rovného postavení žen a mužů se – pod různými názvy a v různých kontextech – táhne dějinami lidstva jako červená nit. Počátky současných aktivit na tomto poli je však třeba hledat až v 19. století a to v tehdejší boji žen za právo na vzdělání a přístup do škol, za právo na vykonávání všech povolání a konečně také za všeobecné aktivní i pasivní volební právo. Vývoj těchto fenoménů v českém prostředí popsala např. Jana Malínská¹. Bojovnice (a v rámci politické korektnosti také třeba dodat – i bojovnici) za práva žen si však uvědomovali trvající nerovné postavení žen ve společnosti, na něž byly kladeny mnohem větší nároky než na muže, jejich svobodnému životu se stále kladly nemalé překážky všeho druhu. V západní Evropě a především severní Americe vyústil tento vývoj v 60. letech do vzniku feminismu jakožto širokého hnutí nejen za práva žen, ale za redefinici pojmu žena ve všeobecném chápání. Kromě radikálních aktivit, které dodnes přetrvávají v různých undergroundových strukturách, jimž vliv novou energii do žil Internet a další dostupné technologie, které jsou spojeny často též s anarchismem, punkem nebo DIY² hnutím, se feminismus etabloval ve veřejném prostoru – jednak v akademickém prostředí, jednak v prostředí veřejné správy a politiky. Dnes na každé solidní univerzitě existuje katedra gender studies, různé humanitní a sociologické ústavy mají svá oddělení věnující se rovnosti žen atd. Skutečnost, že mnoho lidí si z toho udělalo spíše dobrou živnost a ke skutečnému bádání dochází jen v drtivé menšině případů, netřeba připomínat. Různé vládní, mezivládní, polovládní a nevládní agentury a organizace, pořádající semináře, publikující příručky a plně ovládající byrokratický *newspeak*

¹ MALÍNSKÁ, J. *Do politiky prý žena nesmí – proč?*. Praha: SLON/Libri, 2005.

² *Do It Yourself, zejména od 90. let fenomén, podporující domácí, vlastní tvorbu ve všech oblastech nejen umění.*

např. Evropské unie, jsou ovšem potřebnější ještě méně a i skutečnost, že v brožurách publikovaných v polovině devadesátých let jsou k nalezení stejné formulace, teze a informace jako v těch z roku 2008, dokládá, že se jedná o myšlenkově sterilní prostředí, které situaci žen nezlepšuje. Ostatně právě existence undergroundových feministických aktivit, zínů, webů a protestních akcí (k jejichž tvorbě je třeba skutečné nadšení, či v tomto případě rozčilení, protože nejsou bohatě placeny ze státního rozpočtu ani strukturálních fondů Evropské unie) dokládá, že převzetí otázek, spojených s rovností žen a mužů státní a mezistátní agendou nevede k výraznému vylepšení situace. V českém kontextu je vývoj poznamenán i komunistickou minulostí, kdy zde jakoby fungovala oficiální emancipace a podpora žen – Svaz žen, Mezinárodní den žen atp. byly však fenomény pohříchu spíše hrůzyplné a hrdinné traktoristky, hornice a učitelky si samozřejmě oddřely svou druhou směnu doma, v péči o domácnost, manžela a děti, a na jejich volný čas či zájmy se nehledělo. Západní feministky sice napůl právem říkaly, že ženy v komunistických zemích jeden krok v boji za emancipaci „překročily“, když nemusely bojovat za právo působit ve všech profesích a na samozřejmé právo pracovat, na straně druhé v západním světě ruku v ruce s tímto bojem šel i boj za emancipaci žen v prostředí rodin a domácností. Standardní příběh, kdy si muž v zaměstnání najde novou partnerku a s ní opustí stávající ženu, která se např. doma starala o děti, dostane (v sociologicky významném měřítku) opačný průběh jedině ve Skandinávii, kde hnutí za rovnoprávnost došlo nejdál. Muži na mateřské „dovolené“ se pomalu dostávají do módy i v České republice, představují zde však stále raritu, narozdíl do zmíněných zemí skandinávských. Takže typický švédský muž, t.č. na rodičovské „dovolené“, je, čas od času, opuštěn manželkou, která si našla nového partnera v práci, stejně jako ve Švédsku či Norsku nebo Dánsku je běžné, že ve vládě je polovina či většina žen, pravidelně i v premiérských pozicích, zatímco v ČR je žena ve vládě sice známou, ale přesto výjimečnou situací.

Dlužno dodat, že témata rovnosti žen a mužů, rovnosti příležitostí, boje proti diskriminaci, problematika lidských práv, menšin atd. se na jedné straně legitimizovala vstupem do politické arény (spolu s bojem proti globálnímu oteplování patří k hlavní agendě všeobecných, globálních témat, akceptovaných v různých programech a manifestech), na druhé straně tato byrokratizace nepřináší zjevné výsledky a jen vytvořila nové úřady a regulace.

1.1. Ženy na vedoucích pozicích. Co je skleněný strop?

K oblíbeným stereotypům, na nichž se zakládala diskriminace žen, patřivalo tvrzení, že „žena nemůže vést“. Tyto absurdní genderové stereotypy podrobíme bližšímu zkoumání v další kapitole, nyní se podíváme na konkrétní projevy diskriminace v této oblasti. Z řídicích pozic ženy snadněji obsazují funkce ve zdravotnictví, školství a veřejné správě, hůře pak v soukromém sektoru. Dlužno dodat, že státní organizace se v mnohém řídí jinými pravidly včetně přísných předpisů, nemluvě o skutečnosti, že žen je obvykle výrazná převaha. Ve firmách často ženy narážejí na diskriminaci nejen v ničím neodůvodněném nižším platu, než mají na stejných pozicích muži, ale i zadržováním postupu na vyšší funkce, tzv. **skleněnému stropu**, tedy skutečnosti, že žena je při povyšování přeskočena. K podobným situacím dochází i při přijímání do zaměstnání. Často se argumentuje tím, že žena buďto odejde na mateřskou, a pokud ne, často odbíhá domů pečovat o děti, pokud jsou nemocné atd. Větší vinu za takovou situaci nese společnost, protože není přeci samozřejmé, že o děti se bude starat žena, a ne muž, a není samozřejmé, že žena *musí* mít děti. Vyšší manažerský post je samozřejmě časově náročná záležitost, vedle níž se leckteré „rodinné povinnosti“ obtížně zvládají. Druhým, málokdy přiznávaným faktem je, že vedoucí kolektivy tvoří obvykle muži, často šovinistických a konzervativních názorů, které jsou v podobných kruzích běžná, a i když by to veřejně nepřiznali, neboť to není politicky korektní, ženu odkazují do tradiční pozice „hadr, děti, zástěra“ (česká varianta německého „Kinder, Küche, Kirche“), případně maximálně do pozice sekretářky. A v této oblasti lze i vládním snahám přiznat jistý výsledek – od všelijakých daňových a jiných úlev za zakládání firemních školek či zaměstnávání znevýhodňovaných menšin (zde již spíše handicapovaných nebo menšin národnostních) je pro úspěšnou firmu marketingově nesmírně výhodné, může-li ukázat, že má ve svém čele, či vrcholovém managementu ženu. Úplné *terno* pak je, je-li žena zároveň matkou (pokud možno vdanou, protože v této oblasti liberální názory moc rozšířené ještě nejsou). Možná více než firmami jsou totiž ženy diskriminovány běžnou společností, která předpokládá, že žena bude také matkou, a nestane-li se jí, je označována za sobeckou, kariéristku apod.

Dnes již ženy na vedoucích pozicích, a to ani v České republice, nepředstavují raritu, ale standard – nicméně zůstávají v menšině – a především, stojí je to velkou cenu.

1.2. Ženy v politice – situace v České republice

Žena v politice je vystavena mnoha tlakům a kritice – výtkám, že se nestará o rodinu, neplní svoje povinnosti (mužům se otázka „a kde jsou vaše děti, zatímco vy sedíte ve sněmovně?“ neklade nikdy), odporu šovinistů mezi muži, ale i ženami. I tím, že, přinejmenším v českém prostředí, se jedná spíše o výjimku, na kterou se samozřejmě upozorňuje. Zatímco muž v politice je běžná záležitost, takže pozornost se soustředí na jeho činnost, názory a veřejná vystoupení (ale pozor, a nejen v bulvárních médiích, i na soukromý život či třeba vzhled), u ženy hraje prim to, že je žena. I když je např. neschopná, je udržována ve své funkci, aby dotyčná strana vypadala dobře, že nediskriminuje ženy (příznačně je taková žena jedna, maximálně dvě)- zároveň tyto situace leckdy vyvolávají dojem, že na funkce ministryň či místopředsedkyň jsou (muži ovládanými) stranickými sekretariáty vybírány leckdy ty méně schopné, aby vznikl dojem, že „ženy tu sice mají, ale jak vidíte, není moc o co stát“. Faktem také je, že na popírání soukromého života médii leckdy reagují ženy podrážděněji než muži, a říkají-li často, že do politiky nevstupují, či v ní neuspějí, neboť česká politika je příliš agresivní, arogantní a soutěživá (což je způsobeno muži, někdy se dodává českými muži), láskyplně zamlčují skutečnost, že arogance, soutěživost a agresivita patří k podstatě politiky – a není tedy náhodou, že i ty ženy, které se v ní prosadí, jsou mnohdy agresivní, arogantní a soutěživé. Politickým se často vytýká menší „ženskost“ či přílišná tvrdost, což se ukázalo např. na prezidentské kandidatuře Hillary Clintonové.

Relativně jiná je situace v české komunální politice, na kandidátkách jsou sice ženy také v menšině, ale kandidatura na místostarostky, starostky i radní, nejen na vesnicích a menších městech, jsou běžným jevem. (viz. tabulka č. 1.) Více než poloviny žen zvolených do komunálních voleb v roce 2006 je z kandidátek nezávislých sdružení, z politických stran mají největší zastoupení žen na komunální úrovni křesťanství demokraté a komunisté. Navzdory proklamovanému tvrzení, že komunální politika je škola a rezervoár pro politiku celostátní se do celostátní politiky příliš mnoho úspěšných komunálních politiků neprosadí – což platí dvojnásob o ženách.

Tabulka č. 1: Na kandidátkách do komunálních voleb v říjnu 2006 bylo však žen více, než kolik jich bylo zvoleno

	Celkem		Muži		Ženy	
	abs.	v %	abs.	v %	abs	v %
celkový počet	1 275	100.00	801	62.82	474	37.18
průměrný věk	46.96		47.16		46.61	

(Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

1.2.1. Ženy v politice – současnost

Ženy tvoří v průměru 17% z celkového počtu 43 896 zastupitelek v parlamentech z celého světa. V Evropě je to 19,7%.³ Za největší bariéry, které ženám ztěžují vstup do politiky, jsou označeny povinnosti, tradice a společenské podmínky. Také stále přetrvávají představy, že ženy mají o politiku malý zájem a že politika je tvrdá a pro ženy málo vhodná. Česká veřejnost vnímá ženy v politice odlišně. Lidé vidí na ženách hlavní přednosti jako je citlivost, schopnost empatie a pochopení. Ale s muži si česká veřejnost spojuje vlastnosti jako je razantnost, rozhodnost a neústupnost. Jejich velkou předností je, že jsou více nezávislí na rodině a mohou se věnovat politické činnosti více než ženy.

Ženy jsou stále, jako za první Československé republiky – a jako obecně v Evropě, zařazovány do výborů zabývajících se problematikou sociální politiky, školství a zdravotnictví. Tyto oblasti jsou vnímány jako málo prestižní, narozdíl od otázek ekonomických či bezpečnostních. Ovšem i u feministek a v nevládních organizacích podporujících účast žen v politice se objevuje⁴ požadavek, aby se ženy v politice věnovaly „ženským tématům“, mezi něž kladou právě otázky lidských práv, vzdělávání a samozřejmě sociální otázky.

³ <http://www.ipu.org/wmn-e/world.htm>

⁴ např. HAUSEROVÁ, E. „Informace o semináři Ženy a politika“, in: *Politika s ženami či bez žen? Praha: Nadace Gender Studies, 1996.*

V České republice je v Poslanecké sněmovně 31 žen, tj. 15,5% (viz. Tabulka č. 2.) a do senátu bylo zvoleno 12 žen tj. 14,8%. Roku 2006 v komunálních volbách nominovalo na kandidátních listinách necelých 31% žen, i přes toto relativně vysoké číslo se ženy umístily spíše na nevolitelných pozicích. V ústavním soudu pracují tři soudkyně. V Evropském parlamentu je 5 žen a 24 českých poslanců.⁵

Tabulka č. 2: Nejméně žen je zastoupeno na nejvyšších pozicích. Po volbách v červnu 2006 je Poslanecká sněmovna v tomto složení:

	Celkem		Muži		Ženy	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
celkový počet	200	100.00	169	84.50	31	15.50
průměrný věk	47.90		48.08		46.90	

(Zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

V prvních porevolučních českých vládách bylo několik ministryň, např. ministryně spravedlnosti Dagmar Burešová, ministryně kontroly Květoslava Kořínková nebo ministryně cestovního ruchu Vlasta Štěpová. Nadějně porevoluční časy skončily rychle. V první vládě Václava Klause (1992-96) nebyla ni jedna žena, tak tomu bylo i při jmenování vlády druhé (1996), teprve začátkem r. 1997 do ní nastoupila Vlasta Parkanová do funkce ministryně spravedlnosti. Tutéž funkci vykonávala i v následující vládě Josefa Tošovského, kde byly ženy dvě – tou druhou byla ministryně zdravotnictví Zuzana Roithová. Vláda Miloše Zemana (1998-2002) se obešla opět zcela bez zastoupení žen, přičemž oslovená kandidátka na funkci ministryně vnitra, Marie Benešová, tuto nabídku odmítla. Reakcí ustanovení této Zemanovy vlády byl vtipný krok jeho blízké spolupracovnice, poslankyně a dlouholeté předsedkyně Sociálnědemokratických žen (1993-2002) Jany Volfové, která ustavila Stínovou vládu žen a sama zasedla v jejím čele. Další činnost však tato iniciativa nevyvíjela. Od r. 2002 funguje praxe dvou až tří žen ve vládě. Ve vládě Vladimíra Špidly (2002-04) působila ministryně zdravotnictví Marie Součková (odvolána krátce před demisí této vlády a nahrazena mužem) a ministryně školství Petra Buzková. Ta přešla i do následující vlády Stanislava Grosse (2004-05), kde se ministryní zdravotnictví stala Milada Emmerová. Obě ženy přešly i do vlády Jiřího Paroubka (2005-06), kde je navíc doplnila ministryně informatiky Dana Běrová. Počet

⁵ podle analýzy J.Smiggels – Kavkové, <http://www.padesatprocent.cz>

žen se v průběhu úřadování snížil, neboť Emmerová byla odvolána a nahrazena mužem. První vláda Mirka Topolánka (2006) měla dvě ženy – ministryni zemědělství Milenu Vicenovou a ministryni školství Miroslavu Kopicovou. Druhá Topolánkova vláda (od 9.ledna 2007) při svém jmenování strhla rekord, neb v ní zasedly hned čtyři ženy – ministryně školství Dana Kuchtová, ministryně kultury Helena Třeštíková, ministryně pro lidská práva Džamila Stehlíková a ministryně obrany Vlasta Parkanová. Ovšem tři z nich postupně rezignovaly a byly nahrazeny muži, vytrvala jen Parkanová, která byla navíc 23.ledna 2009 povýšena do funkce **místopředsedkyně vlády** – jako první v historii. Parkanovou lze obecně vnímat jako zřejmě nejúspěšnější českou polistopadovou političku. V Topolánkově vládě jsou nyní ženy dvě, téhož 23. ledna 2009 se ministryní zdravotnictví stala Daniela Filipiová.

Nemnoho žen zasedá v čele stran – z těch parlamentních měla ve svém čele ženu pouze Unie svobody, a to jen rok, když ji v letech 2001-02 vedla Hana Marvanová. Ženu za předsedkyni mívají často strany neparlamentní nebo „poloparlamentní“ (tento pracovní termín zavádíme pro strany, které mají jednoho zástupce, např. v senátu či Evropském parlamentu, ale typicky se k nim přidal až po zvolení za jiný subjekt) – DEU předsedala Alena Hromádková (1994-96), ODA až do jejího zániku vedla Jiřina Nováková (2002-07), v čele Nezávislých stála bývalá poslankyně ČSSD Jana Hamplová (2006) a zakládáním nových stran je oblíbené mezi českými europoslanci, a to i ženami mezi nimi. Jana Bobošíková je předsedkyní Politiky 21, Jana Hybášková, původně zvolena za SNK-ED, nějakou dobu předsedala tomuto uskupení, aby z něj nakonec vystoupila a založila si Evropskou demokratickou stranu, v níž je rovněž předsedkyní.

Po krajských volbách v roce 2008 máme dvě hejtmanky: Miladu Emmerovou v Plzeňském kraji a Janu Vaňhovou v kraji Ústeckém (obě ČSSD). Dlužno dodat, že narozdíl od Emmerové nebyla Vaňhová lídrem kandidátky a ačkoli lídr Jaroslav Foldyna získal nejvíce preferenčních hlasů, Vaňhová ho v zákulisním boji vyřadila – je zjevné, že už se leccemus z politického řemesla naučila.

Ženy se pravidelně účastní kandidatury na post prezidenta republiky, většinou však v pozici outsidera – Marie Stiborová za KSČM (1993), Jaroslava Moserová za ODA (2003) a Jana Bobošíková opět za KSČM (2008). Z ústavního hlediska byla nejvýše postavenou ženou v České republice Libuše Benešová, v letech 1998-2000 zastávající funkci předsedkyně Senátu Parlamentu ČR. V dalších volbách svůj mandát neobhájila – ovšem v souboji s ženou.

V několika politických stranách platformy žen (KDU-ČSL, ČSSD, KSČM). Mezi oblíbenými tématy rovnosti žen a mužů jsou také **kvóty** pro zastoupení žen- ČSSD má 25% kvóty na zastoupení žen ve vnitrostranických orgánech, nikoli však na kandidátkách. Výrazné zastoupení na kandidátkách mají ženy ve Straně Zelených a v KSČM.

1.3. Nevládní instituce a otázky rovnosti mužů a žen

Gender Studies, o.p.s. patří mezi naše hlavní nevládní neziskové organizace. Slouží jako informační, konzultační a vzdělávací centrum hlavně v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení nejen v naší společnosti. Cílem této organizace je shromažďovat, dále zpracovávat a také rozšiřovat informace související s genderovou tematikou. Gender Studies aktivně ovlivňuje změny týkající se rovných příležitostí v různých oblastech, například trh práce, politická participace žen, informační technologie apod.

Gender Studies provozuje též stejnojmennou veřejnou knihovnu s příslušnou tematickou literaturou, pořádá semináře a konference, vydává vlastní publikace, aktivně vystupuje v médiích. Bez nadsázky je v ČR nejviditelnější organizací, zabývající se genderovou problematikou.

Gender Studies se podílela na třiletém (2005 – 2008) projektu EU EQUEL – rovné příležitosti žen a mužů, který je realizovaný na národní i mezinárodní úrovni. EU EQUEL podporuje na celém území EU mezinárodní spolupráci při vývoji a prosazování nových nástrojů boje se všemi formami jako je diskriminace a nerovnost mužů a žen na trhu práce. Cílem projektu je tedy vyvinout a prosadit znevýhodněné skupiny jako jsou například dlouhodobě nezaměstnaní, nízkokvalifikovaní, absolventi škol, starší občané, osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny, azylanté a hlavně ženy, které se střetávají s diskriminací nebo nerovným zacházením buďto přímo v zaměstnání nebo při hledání zaměstnání.

Občanské Fórum 50% je vedle webového projektu hlídací fena zatím jedinou ženskou neziskovou organizací, která se zabývá výhradně zastoupení žen v rozhodovacích procesech a politice. V České republice existuje řada nevládních organizací, ale většinou mají širší tematický záměr a politickou participací žen se zabývají opravdu velmi zřídka. V roce 2006 začala organizace realizovat projekt, který je podpořený Evropským sociálním fondem,

kteřá tak vyústila o samostatné založení nové české nevládní organizace a rozšířila tak činnost jak do kvality tak do kvantity. Fórum 50% představilo řadu projektů, například Dejme šanci ženám, vyrovnané šance v politice, zorganizovalo množství samostatných aktivit, navázalo spolupřáci s mnoha partnerskými organizacemi.

Nejvíce však usiluje o společnost s vyrovnaným zastoupením žen a mužů ve veřejném životě. Hlavním principem je nadstranickost, solidarita a podpora všech žen bez ohledu na jejich věk, vyznání, původ. Pro fórum 50% je dosud nedostatečné zastoupení žen nepřijatelné a neodůvodněné, a tak se snaží rozpoutat diskuzi napřič politickými stranami, jaké jsou důvody pro tak nízké zastoupení žen a co brání v navýšení počtu žen, které by reprezentovaly politiku. Tato organizace chce politickým stranám nabídnout řešení a hlavně jak současnou situaci změnit.

Politická strana **Rovnost šancí** je česká strana zaregistrovaná Ministerstvem vnitra dne 19. dubna 2005. Jejím cílem je prosazování především úplného zrovnoprávnění žen ve společnosti. Předsedkyní strany je Zdenka Ullmanová. Řada politiků a komentátorů nepovažuje založení „strany žen“ za vhodné a smysluplné. Ale už pouhá existence strany má jistý pozitivní vliv na muže. Charakteristické zaměření strany je spíše pravicové, což je dáno spíše orientací zakladatelek než čímkoli jiným.

Strana Rovnost šancí má v plánu uzákonit 40% podíl žen na kandidátkách politických stran (sama ovšem dosud posílala do politického boje jen ženy), dále chce uzákonit rodičovskou odpovědnost otců, a zavést systém kontroly, kde by podniky musely zveřejňovat ve výročních zprávách a úřadech práce, jaký podíl z jejich zaměstnanců ženy tvoří.

Ve sněmovních i senátních volbách roku 2006 ovšem strana zcela propadla, přičemž mezi tváře strany patřily i známé filmové režisérky Věra Chytilová (kteřá je dokonce členkou strany a kandidovala za ni téhož roku i do Senátu), Olga Sommerová a Alice Nellis.

1.4. Gender

Pojem gender neboli rod je v sociální oblasti komplementární pojmem k pojmu pohlaví v oblasti biologické. Neboli co je ženě a muži dáno, biologicky, řadíme k pojmu pohlaví (např. žena rodí děti, muž má průměrně vyšší výšku, hmotnost, tělesnou sílu), co patří

ke společenské roli, řadíme pod gender. **Společenská role** je pochopitelně proměnlivá a na jednotlivých položkách nelze trvat, naopak gender je často plný předsudků a stereotypů, které často vedou k diskriminaci. Představa, že „žena patří k plotně“, „žena má menší schopnost vykonávat vedoucí pozice“, ale i že „muž nezvládne domácí práce“ či „muž se nemůže starat o malé dítě“ patří k zářným příkladům takových to předsudků. S genderovými stereotypy, ale i předpoklady a možnostmi se vyrovnávají i další skupiny, neprivilegované na základě genderu, především homosexuálové a transsexuálové.

S etablováním genderu v akademické i politické sféře se pod pojmem gender širě rozumí jednak gender studies jako akademická disciplína, jednak veškerý diskurs vztahující se k otázkám rovnosti žen a mužů, boje proti diskriminaci, souvisejícím zákonům, předpisům a institucím, v rovině byrokratické a politické.

Genderovou rovností myslíme právě rovnost příležitostí žen a mužů – ve veřejné i soukromé sféře, v politice, ve společnosti. Jde o účelově zavedený pojem pro byrokratické a akademické účely, neboť prostá „rovnost žen a mužů“ může vést k napadání a kritice z pozic biologie a dalších disciplín i z pozic legislativy – lze totiž usilovat pouze o rovnost možností, šancí, příležitostí, lze pouze bojovat proti diskriminaci na základě genderu, tedy předsudků spojených s tím, co žena/muž „nezvládne“, „nemůže vykonávat“ apod. S tímto pojmem jsou spojeny všechny klasické otázky tématu: tj. kde, kdy a jak dochází nebo může docházet k diskriminaci žen (či mužů), která povolání vykonávají vesměs jen ženy nebo jen muži a samozřejmě i problematika žen ve vedoucích pozicích a žen v politice. Všem těmto otázkám je podrobně věnováno v dalších kapitolách.

„Gender mainstreaming je proces (re)organizování, zlepšování, rozvíjení a vyhodnocování politických procesů tak, aby bylo na všech úrovních a ve všech stádiích zapracováno hledisko rovnosti žen a mužů, a to prostřednictvím všech aktérů, kteří se běžně podílejí na politickém rozhodování a je hlavním nástrojem prosazování politiky rovných příležitostí pro ženy a muže“⁶.

Stejně jako se dnes povinně prošetřuje vliv každého opatření na životní prostředí, gender mainstreaming znamená povinné posuzování každého opatření z hlediska rovnosti žen

⁶ FERRAROVÁ, E. *Rovné příležitosti a gender ve veřejné správě*. Praha: Centrum vzdělávání veřejné správy, 2008, s.32

a mužů, na každém úřadě proto kromě odborníka na životní prostředí sedí odborník na gender. Případně člověk, který má takové posuzování prostě v popisu práce. Takový posudek se nazývá genderová analýza. Tím pádem nedochází k boji proti případné diskriminaci až poté, co nastanou, ale snaží se jim předejít. Bohatá zkušenost s dějinami byrokracie i s aktuální praxí však naznačuje, že jde často o zbytečné regulace a samozřejmě umělou zaměstnanost nejen na úřadech a v nevládních organizacích. Vznikají též desítky příruček a publikací, jak uplatňovat gender mainstreaming ve veřejném i soukromém sektoru.

Gender mainstreaming je tedy jednou z politických strategií, která za rovnost žen a mužů bojovat. Mezinárodně byla přijata na konferenci OSN v Pekingu v roce 1995 a za svou ji přijala i vláda ČR. Je samozřejmé, že gender mainstreaming se nejlépe uplatňuje v těch v evropských zemích, kde se obecně uplatňuje nejlépe boj za rovnost žen a mužů (Skandinávie) nebo byrokracie (Benelux, Francie, Německo) a mimo Evropu pochopitelně v USA, Kanadě a Novém Zélandě. Naopak pozadu z hlediska užívání gender mainstreamingu ve veřejné správě jsou země východní Evropy, Rusko a asijské a africké země obecně. Dlužno ovšem dodat, že ne každý, byť bohubilý výmysl některých sociálních inženýrů nebo byrokratů z Evropy musí nutně přijmout za svůj celý svět.

Ferrarová⁷ uvádí příklad vídeňského magistrátu, který má zvláštní odbor – Frauenbüro (tedy doslova „ženská kancelář“). Frauenbüro se zabývá genderovými statistikami, opatřeními na zajištění rovnosti žen a mužů v úřadě, vzdělávacími aktivitami, navenek pak právní poradnou, vzděláváním a samozřejmě řešením konkrétních problémů žen (souvisejících s genderovými otázkami), které se na úřad obrátí.

Gender budgeting neboli genderové rozpočtování znamená „spravedlivé přerozdělování finančních zdrojů z hlediska žen a mužů“⁸. Takový přístup je samozřejmě ostře napadnutelný, neboť na pravé části politického spektra najdeme odpůrce jakéhokoliv přerozdělování finančních prostředků, nejde tedy o kompromisní formulaci. Vždycky zůstává otázkou, jaké přerozdělování je ještě spravedlivé a jaké už čistě zájmové. Ať tak či tak, gender budgeting patří k nástrojům prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže, tudíž

⁷ FERRAROVÁ, *cit.d.*, s.33 *ad.*

⁸ FERRAROVÁ, E. *Rovné příležitosti a gender ve veřejné správě*. Praha: Centrum vzdělávání veřejné správy, 2008, s.37

patří k povinným hlediskům, jež je třeba zahrnout při sestavování veřejných rozpočtů i jejich zpětných analýzách. Sledující nejen výdaje přímo na ženy či ženské aktivity a spolky, obecně výdaje na genderově korektní projekty v oblastech vzdělávání, sociální politiky, kultury, ale i bezpečnostní politiky.

Pro statistické účely byl v rámci mezinárodního srovnávání rozvoje lidských zdrojů pomocí indexu lidského rozvoje vypracován i index genderového rozvoje (IGR). IGR sleduje střední délku života, ukazatel životního standardu a vzdělanostní index – vše ve vztahu k (ne)rovnosti žen a mužů. Dále se používá míra genderového zastoupení (GMZ), která „sleduje sílu žen a mužů v politickém a ekonomickém životě společnosti“⁹. Pochopitelně se používají tzv. genderové statistiky, tedy statistiky zaměřené zvláště na ženy a na muže. Genderové rozpočtování (jako všechny veřejné rozpočty) vyžaduje transparentnost, kontrolu, výkonnost a odpovědnost. Nejde vyloženě o to, mají-li ženy a muži 50% podíl z veřejných rozpočtů, ale i o podporování různých genderových projektů apod.

1.4.1. Zákony a opatření rovných příležitostí

V současnosti se jedná o přijetí tzv. antidiskriminačního zákona na základě evropských směrnic, který naráží na tvrdý odpor v pravicových stranách, a nadšenou podporu na levici, protože je však celoevropsky závazný, zanedlouho bude v platnosti i v ČR. Již mnoho let vyvíjí činnost Rada vlády ČR pro rovné příležitosti žen a mužů, od r. 2007 je agenda rovnosti žen a mužů jednou z hlavních položek samostatného ministerského úřadu: ministr pro lidská práva a menšiny (jako první tento úřad zastávala žena, Džamila Stehlíková, od 23. ledna 2009 je odpovědným ministrem Michael Kocáb, který stanovil přijetí antidiskriminačního zákona za svou prioritu). Do stejné agendy nicméně patří i problematika romské menšiny a jejího postavení ve společnosti a ta je mediálně i politicky samozřejmě vděčnější, tudíž, stejně jako je mnohdy slyšet o příslušné radě vlády, resp. příslušném odboru na Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, tak málo vyvíjí aktivit tento ministerský řad, pud jde o rovnost žen a mužů: mnoho slov, mnoho publikací, ale mizivá činnost: dlužno dodat, že ani pro jednu českou polistopadovou vládu nebyla tato problematika více než na okraji zájmu. Samostatný zákon k otázce rovných příležitostí žen a mužů zatím v ČR není, nicméně tématu

⁹ FERRAROVÁ, E., *cit.d.*, s.38.

se dotýkají paragrafy zákoníku práce, zákona o zaměstnanosti, zákona o úřednících, zákona o státní službě, a samozřejmě trestního zákona.

Za klíčový lze pokládat dokument „**Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen**“, který deklaruje zájem vlády prosazovat politiku rovnosti jak v legislativní, tak ekonomické rovině, prostřednictvím konkrétních opatření, a to i za použití metod gender budgetingu a gender mainstreamingu. Pro ČR jsou samozřejmě i závazné Směrnice EU, týkající se otázek rovnosti žen a mužů, z nichž první začaly platit již v 70. letech a neustále dochází k aktualizaci, doplňování a zpřesňování této legislativy.

2. Metodika a metoda práce

Po obecných otázkách problematiky gender, upřesnění současné situace žen v české politice a souhrnu zákonů a opatření rovných příležitostí, je práce zaměřena na jejich ověření v konkrétní situaci, a sice ve volbách do krajského zastupitelstva Jihočeského kraje. Jsou srovnány výsledky voleb do krajského zastupitelstva v letech 2004 a 2008. Pro sekundární výzkum byla získána data z Českého statistického úřadu. Tato data byla graficky zpracována a vzájemně porovnána. Podrobně se práce věnuje výsledkům voleb v roce 2008 formou rozhovorů s jednotlivými zvolenými zastupitelkami. Tyto rozhovory jsou poté v rámci primárního výzkumu také graficky zpracovány.

Tuto problematiku veřejná správa zkoumá tím, že si platí výzkumy veřejného mínění. Ale k dosažení cíle práce a ověření stanovených hypotéz byly použity metody analýzy dat z Českého statistického úřadu a strukturovaného rozhovoru. Metoda strukturovaného rozhovoru byla zvolena pro svou vysokou výtěžnost. Během rozhovoru jsou získány velice cenné informace pro zhodnocení rovného postavení mužů a žen na české politické scéně. Metoda rozhovoru je také adekvátní vzhledem k velikosti výzkumného souboru. Jednotlivé respondentky výzkumu byly kontaktovány samostatně. Rozhovor měl probíhat při osobním kontaktu, ústně, podle předem připraveného seznamu otázek. První kontakt s respondentkami byl telefonický. Respondentky byly osloveny s prosbou o rozhovor, který by pomohl ověřit stanovené hypotézy bakalářské práce, byly seznámeny s důvody rozhovoru, s obsahem bakalářské práce, s jejím cílem i hypotézami. Oslovené ženy projevily vysoký zájem o téma bakalářské práce a chtěly se výzkumu zúčastnit. Byla tedy přislíbena účast všech 11 žen.

Během druhého kontaktu, kdy měl být potvrzen termín schůzky, došlo ke změně. Oslovené ženy odmítly z časových či jiných důvodů osobní rozhovor. Dalším důležitým důvodem bylo jejich přání o zachování anonymity. Po vzájemné domluvě jim byl rozhovor zaslán v písemné formě pomocí e- mailových adres. Stejný strukturovaný rozhovor byl zaslán všem 11 respondentkám. Navráceno jich však bylo pouze sedm.

Údaje o výsledcích voleb byly převzaty z volebního serveru českého statistického úřadu www.volby.cz.

2.1. Charakteristika výzkumného souboru

Strukturovaný rozhovor byl určen ženám, které byly zvoleny do zastupitelstva Jihočeského kraje. Pro umožnění výzkumného šetření byly osloveny všechny ženy zastupitelky.

Výzkumný soubor tvořily ženy zvolené do zastupitelstva Jihočeského kraje bez ohledu na politickou příslušnost. Jediným třídícím kritériem bylo pohlaví. Bylo osloveno celkem 11 žen. Cílem bylo získání informací od všech zvolených žen pro objektivnost výsledků. Strukturovaný rozhovor byl zaslán písemnou formou všem 11 respondentkám. Vráceno bylo pouze 7 plně vyplněných rozhovorů. Návratnost byla pouhých 63 %.

II. Srovnání postavení mužů a žen ve volbách v Jihočeském kraji

Pro ověření stanovených hypotéz byl proveden primární a sekundární výzkum. V primárním výzkumu byly provedeny rozhovory se ženami, které byly zvoleny do zastupitelstva v Jihočeském kraji ve volbách v roce 2008. Pro sekundární výzkum byla získána data z Českého statistického úřadu o volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje v letech 2004 a 2008. Tato data byla graficky zpracována a vzájemně porovnána.

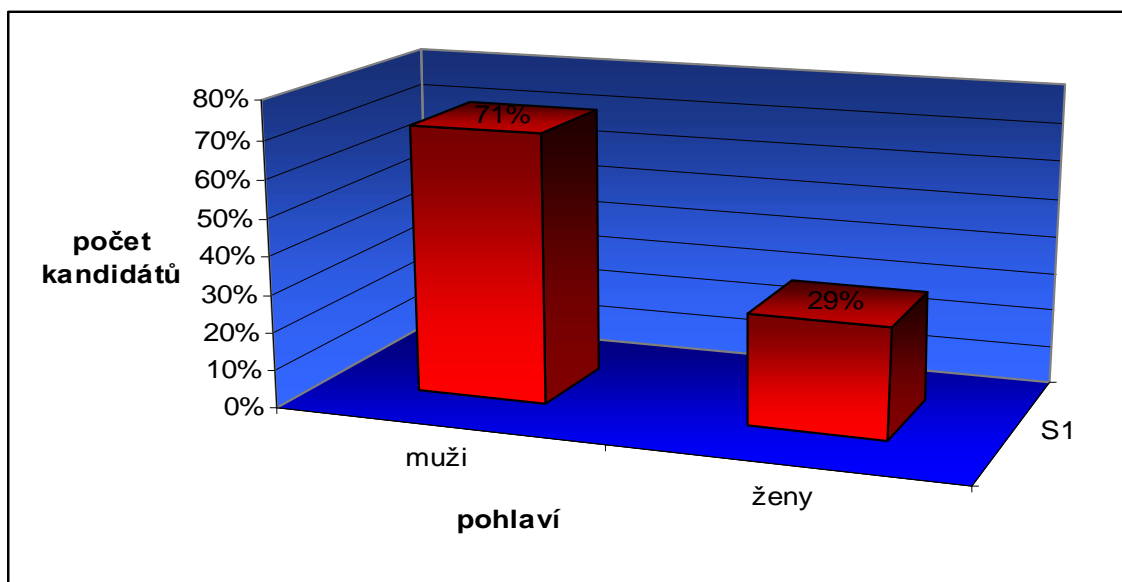
1. Vyhodnocení výsledků voleb v Jihočeském kraji v roce 2004 a v roce 2008

Pro vyhodnocení výsledků voleb bylo vzhledem k zaměření bakalářské práce rozhodující pohlaví kandidátů a poté zvolených zastupitelů. Graficky byl znázorněn počet kandidujících mužů a žen, rozdíly v jejich počtu zastoupení. Dále bylo znázorněno zastoupení mužů a žen již zvolených do zastupitelstva Jihočeského kraje. Volby do zastupitelstev krajů se konaly od 5. do 6.11. 2004 a od 17. do 18.10. 2008.

1.1. Volby v Jihočeském kraji 2004

Pro výzkum byla zvolena metoda analýzy statistických dat z Českého statistického úřadu. Rozhodující pro výsledky výzkumu jsou data z voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2004 a 2008. Nejdříve jsou zpracovány údaje z voleb z roku 2004. Tyto volby do zastupitelstev krajů se konaly dne 5. - 6.11.2004

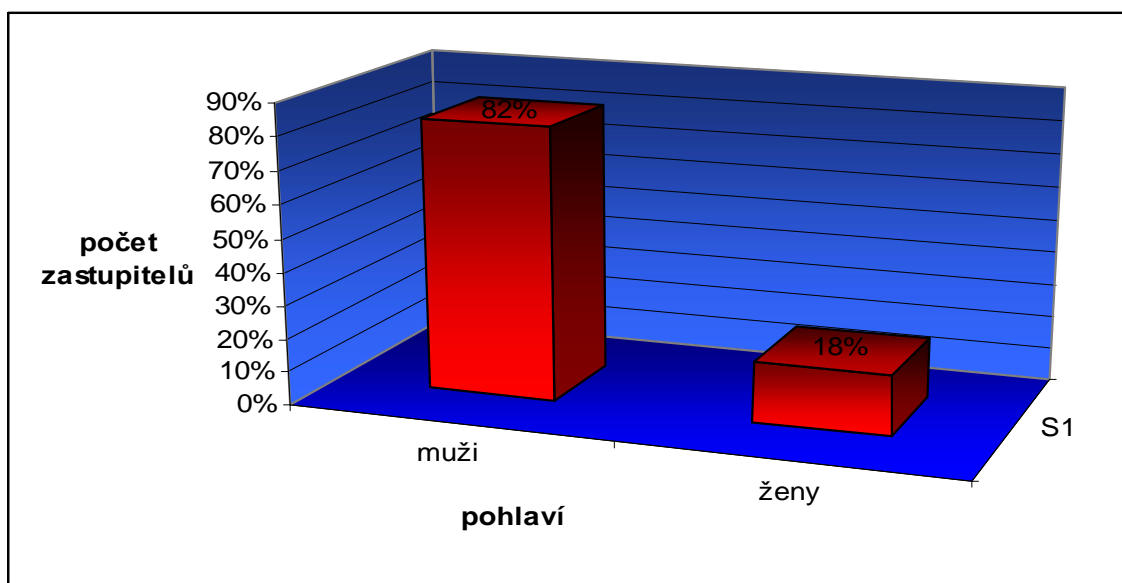
Graf 1: Kandidáti v Jihočeském kraji – volby 2004

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji kandidovalo celkem 622 (100%) kandidátů ze všech politických stran. Na **grafu 1** vidíme, že z celkového počtu bylo 443 (71 %) mužů a 179 (29 %) žen.

Graf 2: Zastupitelé v Jihočeském kraji – volby 2004

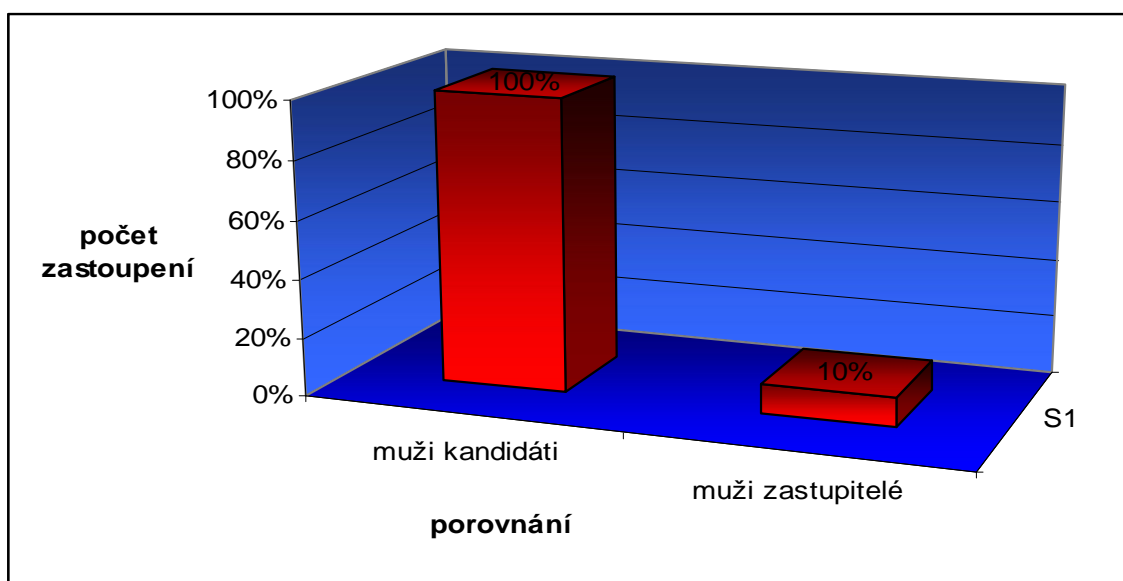

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Na **grafu 2** vidíme, že z celkového počtu 55 (100 %) zvolených kandidátů je 45 (82 %) mužů a 10 (18 %) žen.

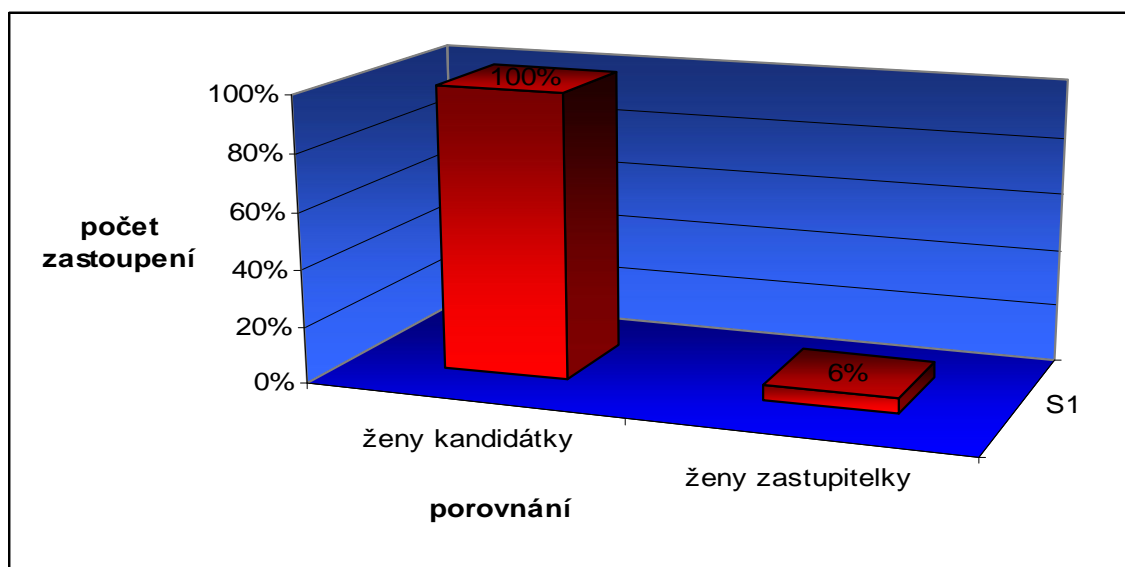
Při porovnání těchto dvou grafů vidíme, že zatímco kandidovalo 443 (100%) mužů, zastupiteli se jich stalo 45 (10.1 %) viz **graf 3** , zatímco žen kandidovalo 179 (100%), ale ve volbách jich uspělo pouze 10 (5.5%) viz **graf 4** .

Graf 3 : Porovnání mužů, kteří kandidovali a mužů, kteří byli zvoleni

(zdroj: Český statistický úřad, vl. úp.)

Graf 4: Porovnání žen, které kandidovaly a žen, které byly zvoleny

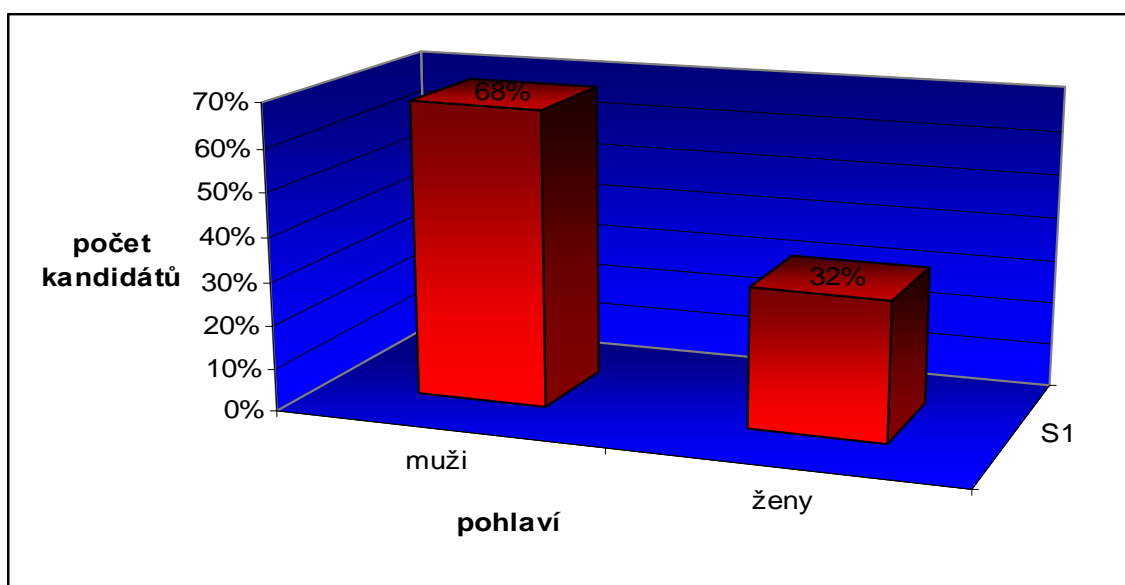

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

1.2. Volby v Jihočeském kraji v roce 2008

V této kapitole jsou zpracována data z voleb do zastupitelstva Jihočeského kraje v roce 2008. Volby do zastupitelstev krajů proběhly ve dnech 17. - 18.10.2008. Údaje jsou získány z Českého statistického úřadu.

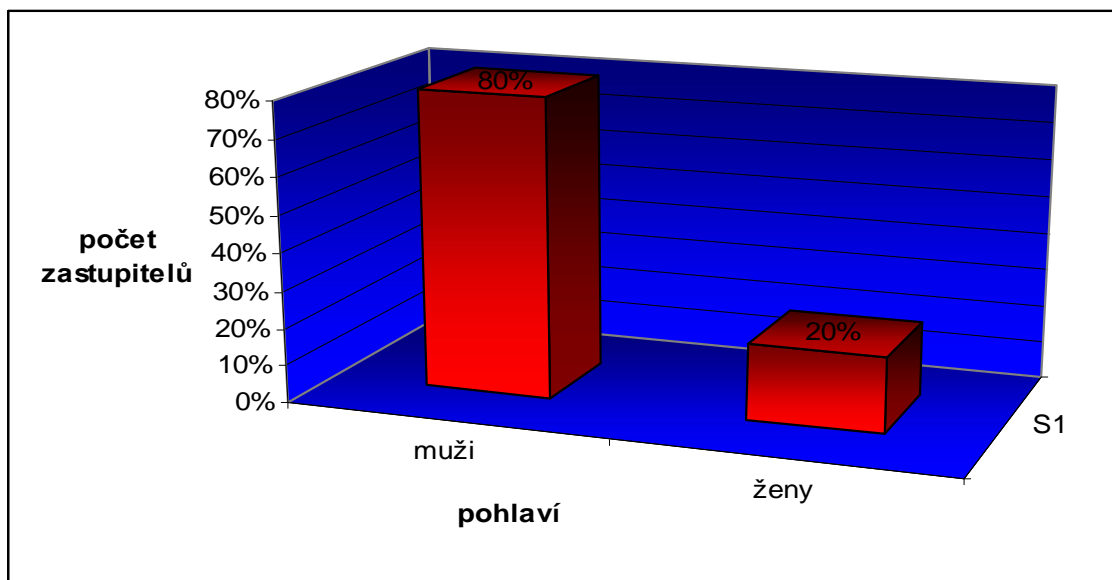
Graf 5 : Kandidáti v Jihočeském kraji – volby 2008

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji kandidovalo celkem 575 (100%) kandidátů ze všech politických stran. Na **grafu 5** vidíme, že z celkového počtu bylo 390 (68 %) mužů a 185 (32 %) žen.

Graf 6: Zastupitelé v Jihočeském kraji – volby 2008

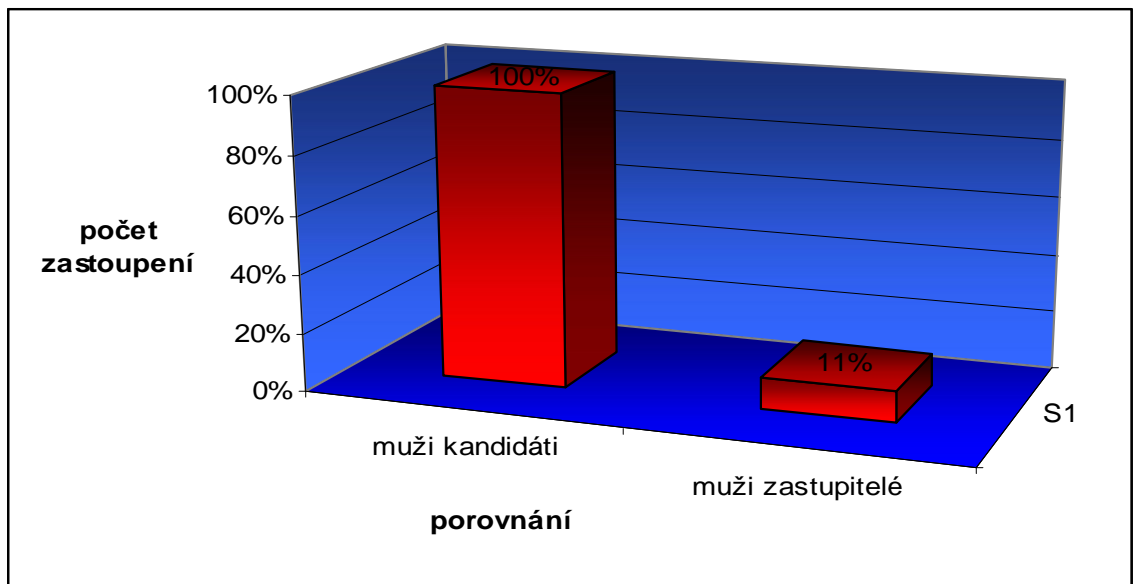

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Na **grafu 6** vidíme, že z celkového počtu 55 (100 %) zvolených kandidátů je 44 (80 %) mužů a 11 (20 %) žen.

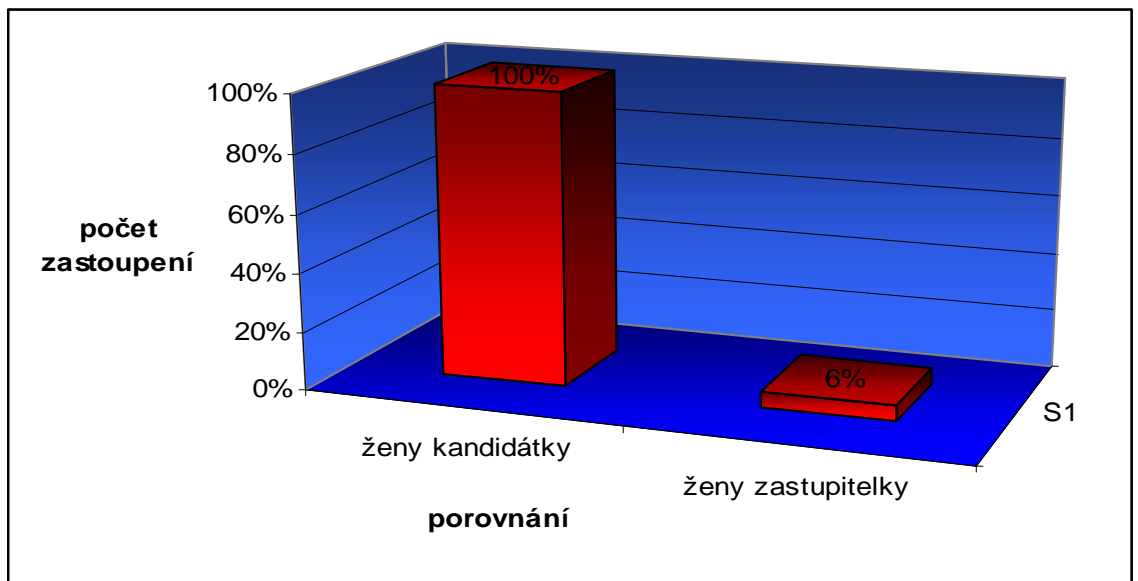
Při porovnání těchto dvou grafů vidíme, že zatímco kandidovalo 390 (100%) mužů, zastupiteli se jich stalo 44 (11.3%) viz **graf 7**, zatímco žen kandidovalo 185 (100%), ale ve volbách jich uspělo pouze 11 (5.9%) viz **graf 8**.

Graf 7: Porovnání mužů, kteří kandidovali a mužů, kteří byli zvoleni

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

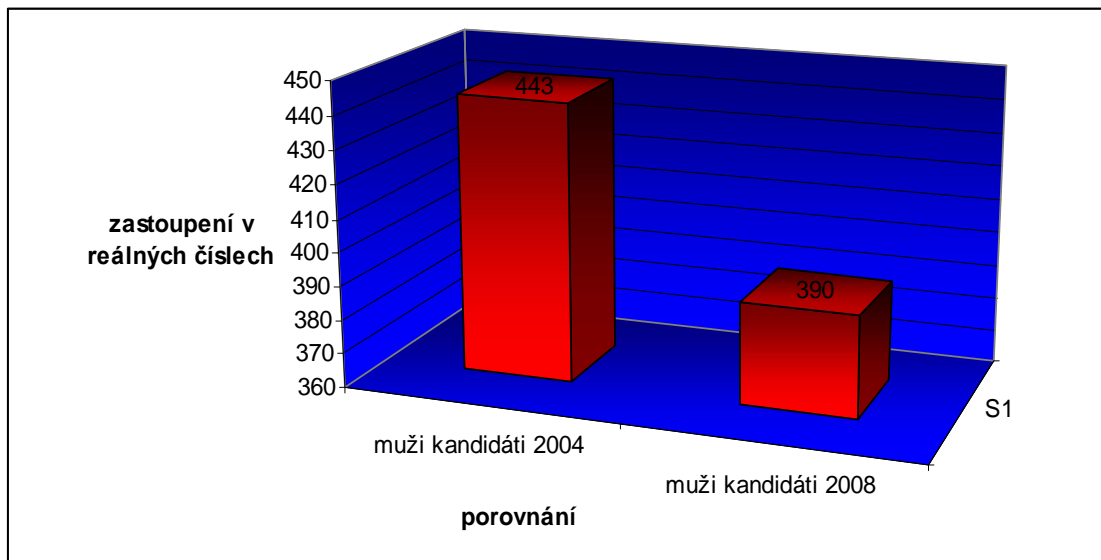
Graf 8 : Porovnání žen, které kandidovaly a žen, které byly zvoleny

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

1.3. Srovnání výsledků voleb 2004 a 2008

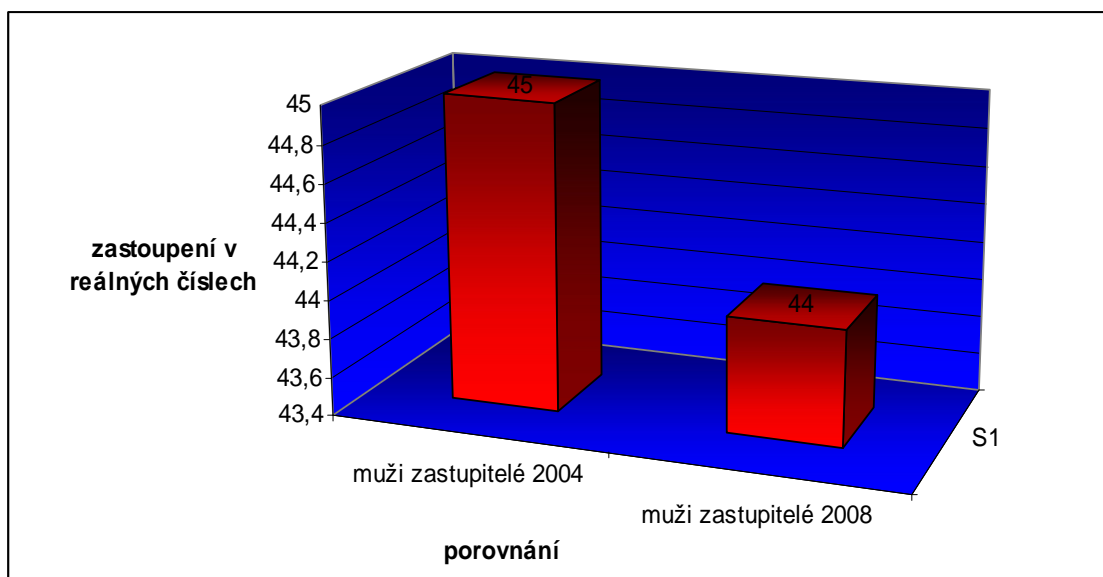
Graf 9: Porovnání mužů, kteří kandidovali ve volbách v roce 2004 a v roce 2008

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Graf číslo 9 znázorňuje zastoupení mužů, kteří kandidovali do voleb do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji v roce 2004 a v roce 2008. Vidíme zde výrazný rozdíl, kdy v roce 2004 kandidovalo 443 mužů a v roce 2008 to bylo pouze 390 mužů.

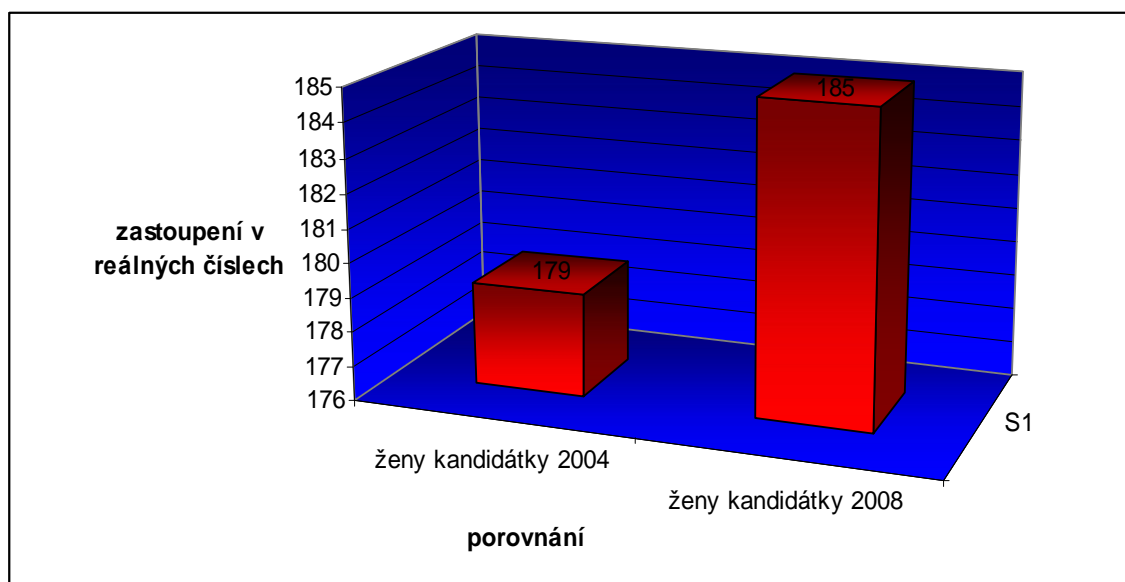
Graf 10: Porovnání mužů, kteří uspěli ve volbách a stali se zastupiteli v roce 2004 a v roce 2008

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Na **grafu číslo 10** vidíme, že volbách do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji v roce 2004 uspělo 45 mužů a v roce 2008 se jich zastupiteli stalo 44. Zde vidíme, že i přes snížení počtu kandidátů, se zastupiteli stal téměř stejný počet mužů.

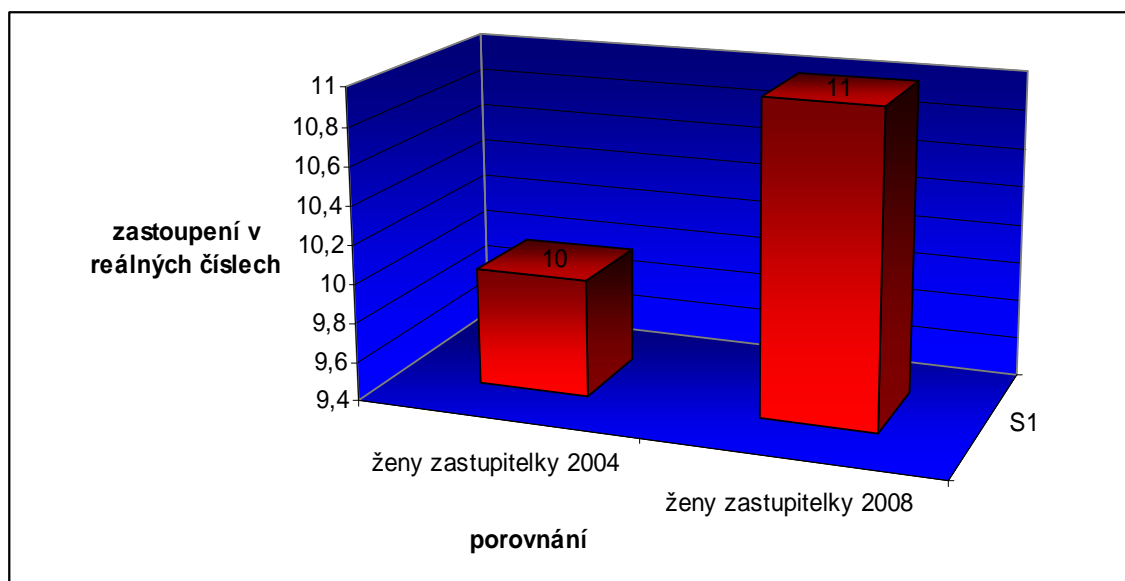
Graf 11: Porovnání žen, které kandidovaly ve volbách v roce 2004 a v roce 2008

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Graf číslo 11 znázorňuje zastoupení žen, které kandidovaly do voleb do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji v roce 2004 a v roce 2008. Vidíme zde rozdíl, kdy v roce 2004 kandidovalo 179 žen a v roce 2008 to bylo již 185 žen. Tento nárůst svědčí o vzrůstajícím počtu žen, které se chtějí aktivně podílet v české politice.

Graf 12: Porovnání žen, které uspěly ve volbách a staly se zastupitelkami v roce 2004 a v roce 2008

(zdroj: Český statistický úřad, vlastní úprava)

Na **grafu číslo 12** vidíme, že ve volbách do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji v roce 2004 uspělo 10 žen a v roce 2008 se jich zastupitelkami stalo 11. Zde vidíme, že i přes zvýšení počtu kandidujících žen, se jich zastupitelkami stal téměř stejný počet.

1.4. Vyhodnocení primárního výzkumu, výsledků rozhovorů s ženami, které uspěly ve volbách v Jihočeském kraji v roce 2008 a staly se zastupitelkami

Pro získání přesných informací o rovném postavení mužů a žen v české politice byla zvolena metoda rozhovoru se ženami, které uspěly ve volbách v Jihočeském kraji v roce 2008 a staly se zastupitelkami. Pro výzkum byly osloveny všechny ženy zastupitelky. Jednotlivé respondentky výzkumu byly kontaktovány samostatně. Rozhovor měl probíhat při osobním kontaktu, ústně, podle předem připraveného seznamu otázek. První kontakt s respondentkami byl telefonický. Respondentky byly osloveny s prosbou o rozhovor, který by pomohl ověřit stanovené hypotézy bakalářské práce, byly seznámeny s důvody rozhovoru, s obsahem bakalářské práce, s jejím cílem i hypotézami. Oslovené ženy projevíly vysoký zájem o téma bakalářské práce a chtěly se výzkumu zúčastnit. Byla tedy přislíbena účast všech 11 žen. Během druhého kontaktu, kdy měl být potvrzen termín schůzky, došlo ke změně. Oslovené

ženy odmítly z časových či jiných důvodů osobní rozhovor. Dalším důležitým důvodem bylo jejich přání o zachování anonymity. Po vzájemné domluvě jim byl rozhovor zaslán v písemné formě pomocí e- mailových adres. Byl zaslán stejný strukturovaný rozhovor všem 11 respondentkám. Navráceno jich však bylo pouze sedm.

1.4.1 Výsledky rozhovorů

Osloveno bylo jedenáct žen, které uspěly ve volbách v Jihočeském kraji v roce 2008 a staly se zastupitelkami. Průzkumu se jich zúčastnilo sedm. Většina si přála zůstat v anonymitě, tudíž v rámci vyrovnání situace jsou všechny označovány jen pořadovým číslem. Tyto ženy zastupují různé politické strany, jejich odpovědi tedy nejsou vizitkou pouze jedné politické strany. Byly provedeny rozhovory, ve kterých oslovené zastupitelky uváděly velmi přínosné informace z celé jejich politické dráhy. Během rozhovoru bylo zmapováno rozhodnutí vstoupit do politiky, zhodnocení vlastní politické cesty a jejich vztahy na pracovišti. Byly zmíněny i choulostivé otázky diskriminace ženského pohlaví v politice.

1.4.2 Shrnutí odpovědí respondentek

První respondentka

O politiku se zajímá již od svých 18 let, avšak aktivně se zapojuje posledních 5 let. Na otázku, co ji vedlo k rozhodnutí stát se „ženou političkou“ odpověděla: „V naší rodině se vždy vášnivě diskutovalo o politice a jak by to všichni dělali úplně jinak, ale nikdo pro to nic neudělal a zůstávalo jen u slov, proto jsem se rozhodla, že nebudu pouhým pozorovatelem, ale pokusím se aktivně „něco“ dělat“.

Svou politickou cestu sama popisuje jako kladnou. Když se podívá zpátky a ohlédne se, tak asi jako každý, dnes by něco udělala úplně jinak. Celkový dojem je však kladný, i když samozřejmě každý úspěch je zákonitě vystřídán neúspěchem. Ani tyto neúspěchy ji však neodradily, i dnes, pokud by se měla znovu rozhodnout, vstoupila by na politickou scénu. I když jak sama říká, každá mince má dvě strany. Jsou aspekty, které ji k politice lákají stále více, na druhou stranu se v politickém světě, a to ne jen v tom nejvyšším, dějí věci, které by lidé, jež byli zvoleni jako zástupci občanů ČR, neměli za žádných okolností připustit a to ji zrazuje.

Za svou politickou dráhu se otevřeně nikdy nesetkala s diskriminací proto, že je žena. Jisté znevýhodnění připouští, ale dodává, že se s žádným osobním útokem nesetkala. Je možné, že si někteří lidé mysleli, že jako žena by na politické scéně neměla vystupovat, ale nikdy jí to nikdo neřekl do očí. Byly to spíše jen subjektivní pocity.

Během rozhovoru jsme se dostaly i na rodinný život, zda jde vůbec skloubit politika s rodinou. Respondentka přiznává, že politika její rodinný život ovlivnila hodně. „Člověk se pro nejbližší veřejnost stane „známou“ tváří a tím pádem i celá moje rodina, i když ta s mou prací v podstatě nemá nic společného. Hodně lidí mi fandí, ale jsou i tací, kteří mi úspěchy nepřejí.“

Politika je stále brána jako mužská záležitost. Ženy se v ní nevyskytují tak často. Z počátku je velmi obtížné přivyknout jejich prostředí. Podle zjištěných výsledků je stále téměř stejné procento žen, které jsou schopny prosadit se v zastupitelských volbách. Respondentka se domnívá, že muži a ženy jsou rozdílní hlavně v názorech a proto je pro lidi důležité mít zastoupena obě pohlaví s různými názory na dění. Hlavně v dnešní době to už není nic neobvyklého, postavení mužů a žen ve společnosti začíná čím dál více smazávat rozdíly, které byly v minulých letech vytvořeny a silně zakotveny. Při řešení problematiky dění na zastupitelstvu muži uznávají její názor a pohled na věc. Musí být připravena argumentovat, potom není důležité, zda je muž nebo žena.

Druhá respondentka

V politice se pohybuje od roku 1994, kdy byla zvolena v podzimních komunálních volbách členkou zastupitelstva města Mirovice (okres Písek). Tehdy byla oslovena přáteli, aby doplnila kandidátku. Byla zvolena, tudíž se zapojila do práce, ve které pokračuje dodnes. Svou politickou dráhu nehodnotí, jelikož vše chápe jako přirozený vývoj událostí a běh života. Její rozhodnutí vstoupit do politiky nebylo promyšlené, spíše vyplynulo z okolností.

Na otázku, zda by se rozhodla i dnes stát se političkou, se svými zkušenostmi z politického prostředí odpověděla: „Práci v politice beru jako službu věcem veřejným a angažování se pro obecné dobro.“

Respondentka nikdy nepocítila, že by byla znevýhodněna, protože je žena. Ani si neuvědomuje, že by její práce nějak ovlivnila její rodinný život. Během své politické dráhy

vychovala dvě děti a pracovala na plný úvazek, kromě čtyřleté práce v Radě Jihočeského kraje, kde pro výkon této veřejné funkce byla uvolněna svým zaměstnavatelem. Jak sama říká, žádnou diskriminaci díky pohlaví nepocítila, vše záleží na osobních postojích a schopnosti komunikovat s ostatními, i když mají odlišný názor. Na tom závisí i schopnost se prosadit, každý má stejné šanci - záleží jenom na něm, jak a kdy ji využije. Nesetkala se ani s tím, že by muži její názor při řešení nějaké problematiky, neuznali.

Třetí respondentka

Třetí respondentka se aktivně v politice pohybuje od roku 2004. Její rozhodnutí stát se „ženou političkou“ bylo ovlivněno dobou, kdy chtěla veřejně podpořit svoji stranu a některé politiky v ní. Také chtěla nabídnout své znalosti a zkušenosti a trochu je zúročit i jinde, ve prospěch svého okolí.

Svou politickou cestu hodnotí jako úspěšnou. Po čtyřech letech v aktivní politice se stala krajskou zastupitelkou a to opravdu není málo. Pokud by se měla znovu rozhodnout, zda vstoupit do politiky či nikoliv, rozhodla by se stejně. Dlouho se rozmýšlela, jestli do politiky vstoupit a dnes svého rozhodnutí nelituje. Zároveň však přiznává, že její práce ovlivnila její osobní i rodinný život. Pociťuje, že má teď mnohem méně času na své děti. Když však do politiky vstupovala a ucházela se o místo zastupitelky, vše s nimi probrala, podporovaly jí a podporují i dnes.

Sama za sebe musí říct, že nikdy nepocítila, že by byla jakkoliv znevýhodněna tím, že je žena. Politiku ani nebere jako čistě mužskou záležitost. Podle zjištěných výsledků, je stále téměř stejné procento žen, které jsou schopny se prosadit v zastupitelských volbách, podle respondentky je to dáno převážně nízkým počtem žen, které chtějí na kandidátku jít. Skoro vždy je to o čase, který musíte tomu obětovat. Někdy to můžou být trochu zkosnatělá pravidla při sestavování kandidátek.

Na otázku, zda muži uznávají v zastupitelstvu názor ženy při řešení nějaké problematiky odpověděla, že určitě, pokud je konstruktivní. Někdy je nutné najít určitý kompromis. Ale kde je snaha, tam lze vyřešit jakýkoli problém.

Čtvrtá respondentka

Čtvrtá respondentka se v politice pohybuje již 4 roky. K rozhodnutí stát se „ženou političkou“ ji vedla chuť ovlivňovat dění, investice, akce ať už společenské nebo tematicky zaměřené, rozpočet apod. v oblasti kde žije. Když se dnes otočí zpět, je celkově rozladěna tím, že politika je více o osobních kontaktech a vazbách než o společném cíli. V mnoha případech je to pouze o neochotě ustoupit a nechat „vyhrát“ politického protivníka i když jeho argumenty dávají smysl. I přesto by se i dnes rozhodla do politiky opět vstoupit. Jak sama říká, není z těch, co se vzdávají.

Během své politické dráhy se neustále setkává s určitým znevýhodněním či zhoršenými podmínkami pouze proto, že je žena. Pokud je žena stejná osobnost jako muž, musí vynaložit mnohem více úsilí k tomu, aby se prosadila. Zde pozorujeme první rozpor s výpovědí předchozích zastupitelek. Sama však říká, že ze své strany nemá potíže jednat ani jak s mužem tak s ženou.

Naopak nepocítila, že by její práce nějak ovlivnila její rodinný život. Jak sama udává žádná práce, tedy ani ta politická, nikdy nebude v jejím žebříčku nadřazená nad zájmy rodiny. Proto nijak zásadně ani ovlivnit rodinný život nemohla.

Na otázku, čím si myslí, že je způsobeno stále téměř stejné procento žen, které jsou schopny prosadit se v zastupitelských volbách, odpověděla: „ Muži z principu věci mají více času na práci, tím pádem větší šanci být viděni a tím i větší šanci se více prezentovat. Žena, aby v politice uspěla, aby se mohla uplatnit, musí být opravdu osobnost, větší než muž. Takových žen je málo. Když se mě zeptáte, která politička mi připadá jako opravdová osobnost, rozhodně mě v této souvislosti napadne více mužů než žen. Žena je pořád více matkou a manželkou. A muži obecně více touží po úspěchu.“

Při řešení nějaké problematiky se v rámci strany a komunální rady dokáže s muži dohodnout. V zastupitelstvu zatím nemá zkušenosti, proto nemohla na otázku odpovědět.

Pátá respondentka

Pátá respondentka se v politice pohybuje již 15 let. Její rozhodnutí stát se „ženou političkou“ ovlivnila její touha realizovat se v politice, po dlouhé době nesvobody. Do

politiky vstupovala nepřipravená, musela se hodně naučit, včetně umění dělat kompromisy. I po 15 letech, by se dnes, se všemi svými zkušenostmi, rozhodla stejně a do politiky by vstoupila.

Žádné znevýhodnění za celou svou politickou kariéru nepocítila, jak sama říká: „Volební právo je v České republice všeobecné (včetně žen) již od dvacátých let minulého století, takže ženy v žádném případě neznevýhodňuje. Politika je věcí všech občanů, a je dobré a přirozené, že se věci v nás vyvíjejí správným směrem a účast žen v politice je dnes naprostou samozřejmostí.“

Politika ovlivnila její rodinný život, ale rodina ji v práci podporuje. Být politikem znamená být k dispozici bez ohledu na pracovní dobu a víkendy. Podle zjištěných výsledků, je stále téměř stejné procento žen, které jsou schopny se prosadit v zastupitelských volbách. Podle respondentky je to způsobeno především tradicí. Mnoho žen spatřuje svoji roli stále jako hlavního garanta v péči o domácnost. Ty, které se chtějí realizovat, svůj prostor dostanou. Dnes je pro politickou stranu marketingově a politicky zajímavé, ukázat, že dává prostor ženám.

Dle jejího názoru její kolegové (a to muži i ženy) nahlízejí na názory svých kolegů racionálně (straní podle příslušnosti k politické straně) a ne podle pohlaví.

Šestá respondentka

Šestá respondentka se věnuje politice 7 let, vstoupila do ní opakovaně ponoukána okolím. Nikdy jí nebyly jedno věci veřejné a svou politickou dráhu vidí úspěšnou – i když nebyla procházkou růžovou zahradou, pomohla prosadit několik dobrých rozhodnutí, změn a projektů. Nicméně přiznává, že když už zná zákulisí, daleko více by se rozmýšlela, zda do politiky vstoupit. Na otázku, zda byla někdy znevýhodněna, protože je žena, odpověděla bez dalších detailů „ano“. Nejen jí, ale podle ní každé naplno zaměstnané ženě se práce negativně promítne do rodinného života. Jako žena v politice, v převážně mužském kolektivu, se cítí být hýčkána. Na druhou stranu musí žena dlouhodobě pracovat na tom, aby ji muži respektovali. Málo žen v politice je podle ní také proto, že se ženám nechce vždy a stále dokola přesvědčovat muže, že do politiky ženy patří, ale také proto, že i o politiku se zajímají spíše muži. Její názor muži v zastupitelstvu uznávají dle tématu.

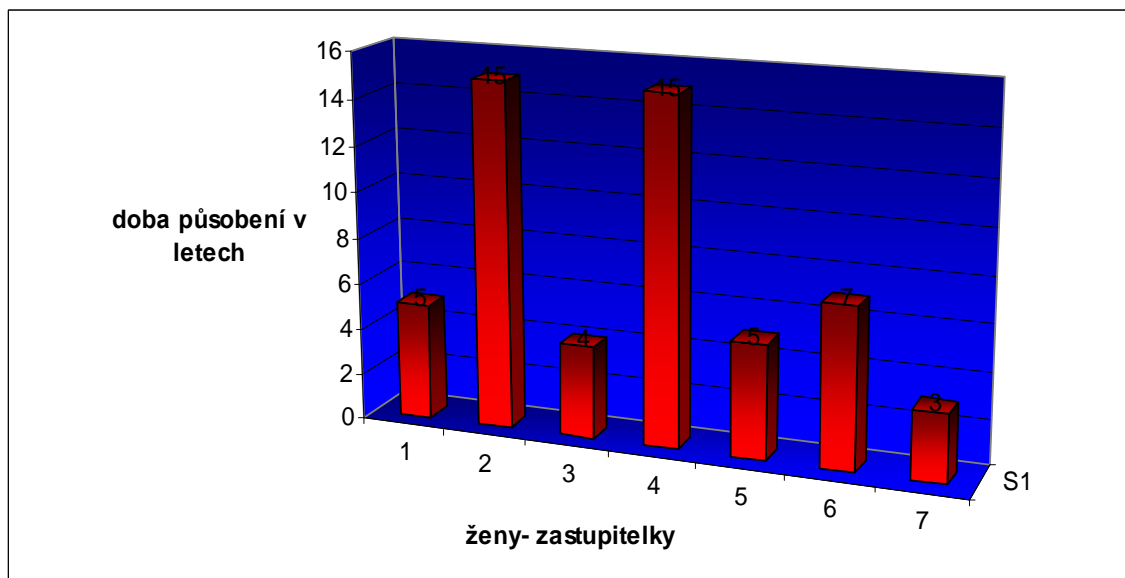
Sedmá respondentka

Sedmá respondentka se pohybuje v politice od komunálních voleb 2006. Do politiky ji přivedla nespokojenost se stavem věcí veřejných. Svou zatímní dráhu hodnotí docela dobře, spolu s kolegy byla oceněna za otevřenou politiku. Do politiky by rozhodně vstoupila znovu, i když – nebo právě proto, že – tvrdí, že mnohokrát pocítila, že byla znevýhodněna kvůli tomu, že je žena. Politiku může dělat i díky dobrému rodinnému zázemí a tolerantnímu manželovi. Na mužské prostředí v politice si již zvykla. Politiku hodnotí jako tvrdou, delší čas jí trvalo se prosadit. Domnívá se, že kolegové její názor akceptují.

1.4.3 Vyhodnocení odpovědí rozhovorů se ženami, které uspěly ve volbách do zastupitelstva Jihočeského kraje

Výsledky provedených rozhovorů s ženami zastupitelkyněmi, které uspěly ve volbách do zastupitelstva kraje konaných dne 17. - 18.10.2008 v Jihočeském kraji v grafickém znázornění.

Graf 13 : Doba působení v české politické scéně

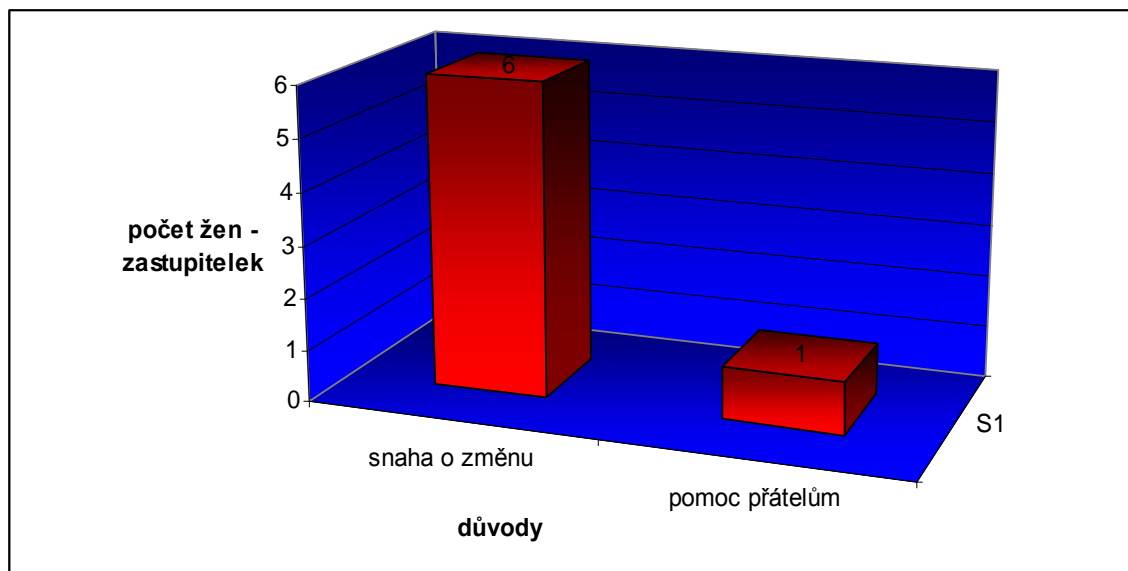

(zdroj: vlastní výzkum)

Graf 13 znázorňuje dobu působení žen v české politice. Vidíme, že doba působení je různá. Jsou zde zastoupeny dvě ženy, které se v politice pohybují již 15 let, jedna žena, která

se aktivně podílí na české politické scéně již 7 let, dvě ženy jsou v politice 5 let, jedna 4 a jedna 3 roky.

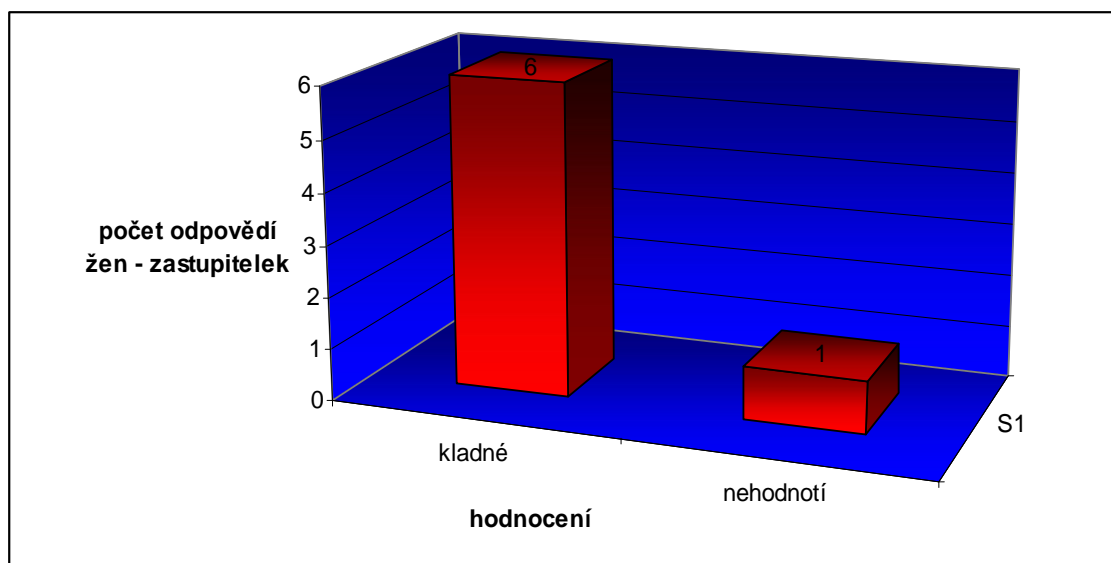
Graf 14 : Důvody k rozhodnutí vstoupit do politiky

(zdroj: vlastní výzkum)

Na **grafu 14** vidíme důvody, které vedly ženy k rozhodnutí vstoupit do české politiky. Šest žen jako hlavní důvod udávají svou snahu o změnu v politice, vnitřní pohnutky něco změnit či ovlivnit dění kolem sebe. Jednu ženu přimněla vstoupit do politiky její snaha o pomoc přátelům, kteří sestavovali kandidátku politické strany.

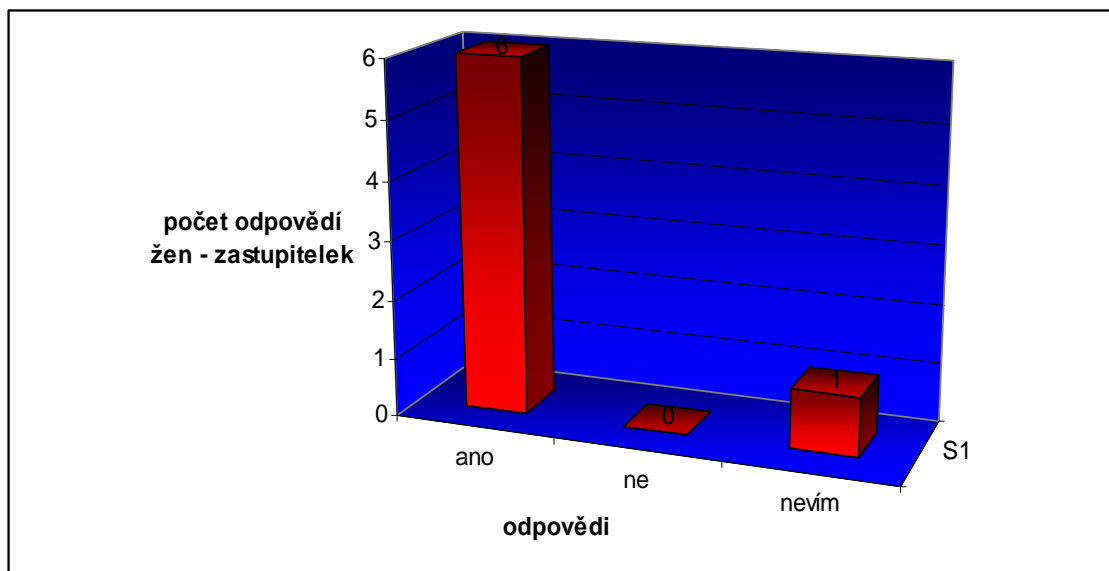
Graf 15: Hodnocení politické kariéry

(zdroj: vlastní výzkum)

Na **grafu 15** vidíme odpovědi žen na otázku: “Když se dnes otočíte zpět, jak byste zhodnotila svou politickou cestu?” Šest žen svou politickou dráhu hodnotí kladně a jedna žena ji nehodnotí.

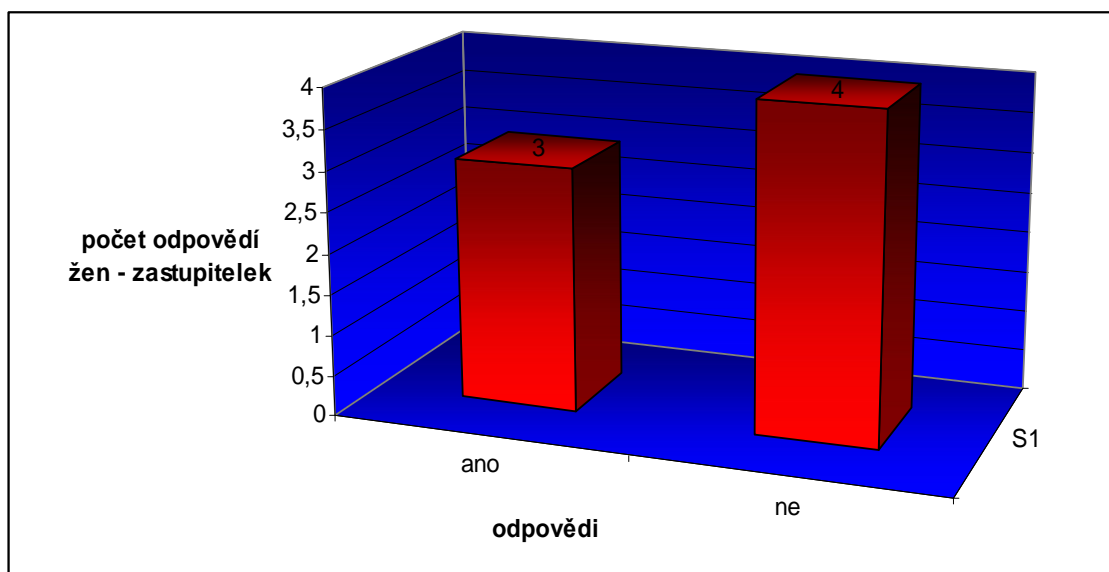
Graf 16: Rozhodnutí znovu vstoupit do politiky a stát se “ ženou političkou “

(zdroj: vlastní výzkum)

Graf 16 znázorňuje odpovědi respondentek na otázku: “Rozhodla byste se i dnes, se všemi svými zkušenostmi, vstoupit do politiky?” Šest žen odpovědělo, že ano. Pouze jedna žena odpověděla, že neví a žádná by své rozhodnutí nezměnila.

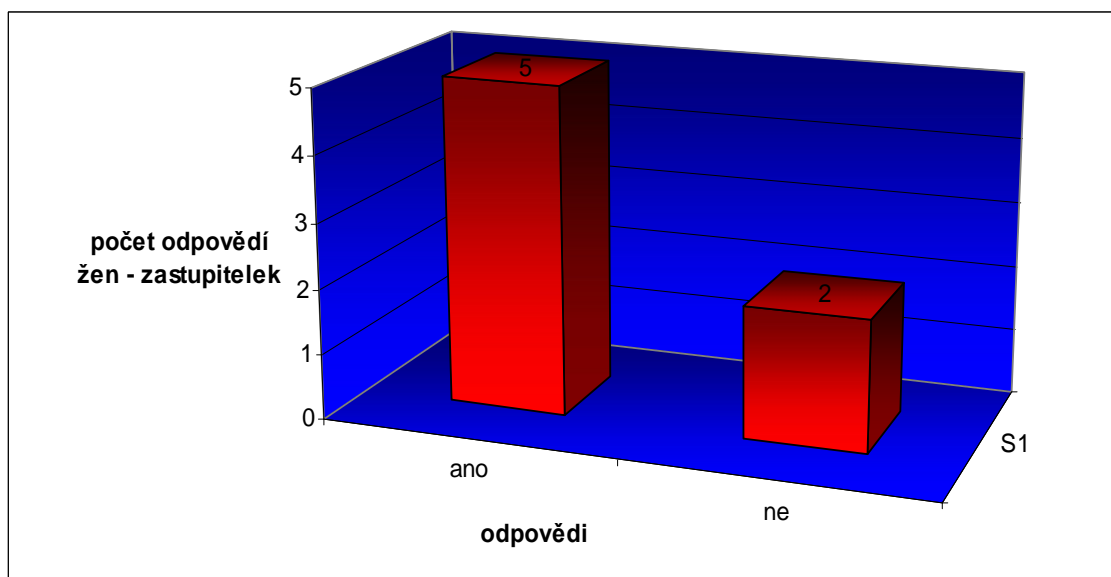
Graf 17: Pocit znevýhodnění v politice kvůli svému pohlaví

(zdoj vlastní výzkum)

Na **grafu 17** vidíme znázornění pocitu znevýhodnění v politice kvůli svému pohlaví. Zde je ukázán pouze nepatrný rozdíl v odpovědích žen. Tři ženy se během své politické kariéry setkaly s znevýhodněním kvůli svému pohlaví a čtyři ženy se s touto problematikou neselekaly.

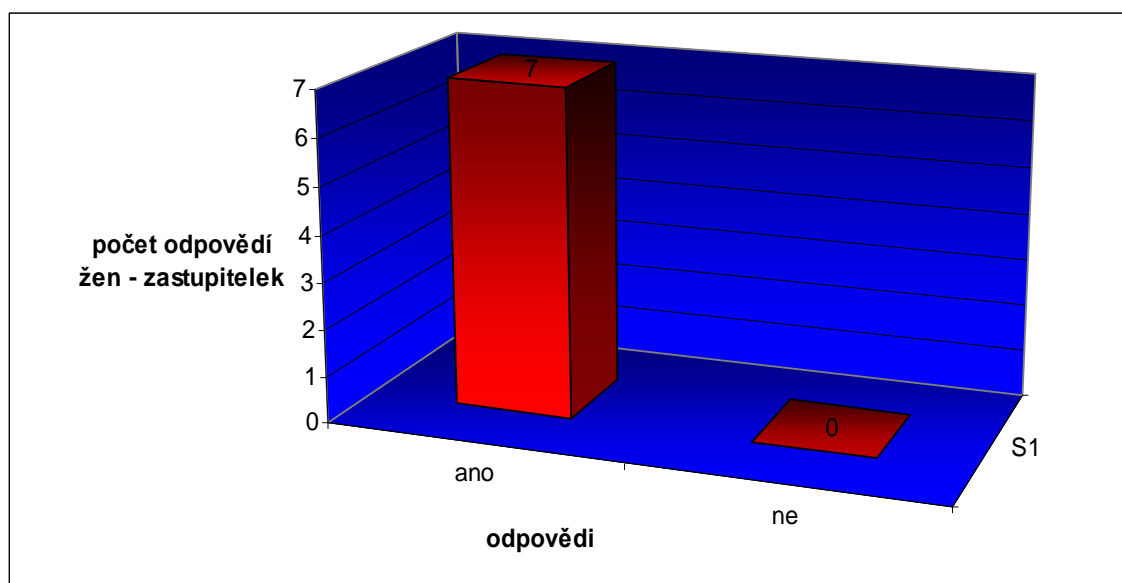
Graf 18: Ovlivnění rodinného života působením v české politice

(zdroj: vlastní výzkum)

Graf 18 znázorňuje odpovědi žen na otázku, zda jejich působení v politice nějakým způsobem ovlivnilo i jejich osobní rodinný život. Vidíme, že 5 žen na tuto otázku odpovědělo ano, pouze 2 ženy odpověděly ne.

Graf 19: Uznání názoru při řešení problematiky od mužských kolegů

(zdroj: vlastní výzkum)

Graf 19 znázorňuje odpovědi žen na otázku: “Uznávají muži v zastupitelstvu Váš názor při řešení nějaké problematiky?” Zde se všechny ženy shodly na odpovědi, že ano. Žádná z žen se nesetkala s tím, že by muži její názor při řešení problematiky neakceptovali.

Z průzkumu mezi ženami je patrné, že žádná necítí zvláštní „ženské poslání v politice“, vstoupily do ní prostě kvůli všeobecné politické situaci a věnují se běžným komunálním a regionálním tématům, nikoli specificky genderovému. Všechny si na nesoulad s rodinným životem, mužské prostředí i na obtížné postavení ženy stěžují, ale zároveň obvykle dodávají, že už si zvykly, nebo že se s tím zkrátka musí počítat. Mezi respondentkami byly jak zkušené političky, tak začátečnice z politických stran. Nezdá se, že by kterékoli z jejich odpovědí byly specifikem Jihočeského kraje

Závěr

Práce shrnula aktuální situaci žen v politice v České republice, jak v té nejvyšší, tak na konkrétním volebním příkladě a průzkumu mezi krajskými zastupitelkami, na úrovni regionální.

Cílem práce bylo zjistit zda je rovné postavení mužů a žen na české politické scéně. Cíl práce byl splněn. Z práce vyplývá, že žádné konkrétní překážky ženám kladeny nejsou, nicméně všechny musí překonat základní potíže, totiž vyrovnat se s výtkami okolí, že se nevěnují rodině, myslí na kariéru atp., a v politice samé zas překonat jisté podceňování, s nímž se mohou setkat, a vyrovnat se s tvrdším, hrubším a velmi konkurenčním prostředím, které v muži ovládané politice panuje.

Byla stanovena pracovní hypotéza: Ženy nemají stejné postavení jako muži v české politické scéně. Tato hypotéza byla potvrzena. Zpracováním dat bylo zjištěno, že i přes vzrůstající počet žen kandidujících do regionálních voleb, jich uspěje pořád stejný počet. Ty ženy, které uspějí a stanou se zastupitelkami musí během své činnosti překonávat mnohé bariéry. Ať už jde o jejich rodinný život, do kterého práce v politice výrazně zasahuje nebo o překážky, které jim kladou jejich mužští kolegové.

Ukazuje se, že v průběhu let se zastoupení žen v poslanecké sněmovně, ve vládě ani regionální politice příliš nemění, a že v komunální a regionální politice je vyšší zastoupení žen než na vrcholové úrovni. Na otázku „proč je v české politice málo žen“ se po celé desetiletí odpovídá stále stejně: příliš drsné mužské prostředí, nízké sebevědomí žen, neuzpůsobená situace ve společnosti. Zajímavý názor vyslovila jedna z respondentek mého průzkumu, a sice, že ženy se často o politiku příliš nezajímají, že je to doména mužů a „pánská zábava“.

Dále se ukazuje, že ne všechny úřední metody prosazují rovné šance žen a mužů, uplatňované ve veřejné správě, nesou svoje ovoce, a že feminismus ani přes ustavení katedrové podoby gender studies a navzdory ustavení mnoha komisí a prosazení zákonů a nařízení stále ještě není mrtvý a jeho největší síla stále spočívá v občanské angažovanosti.

Pokud jde o zvyšování zastoupení žen, nedá se v České republice očekávat v nejbližších letech nějaký výrazný vzestup – dlužno dodat, že to je i nižším angažmá žen samotných, nejen snahou jim v tom bránit.

Použitá literatura

Knihy a časopisy

1. Asklöf, C., aj.: Příručka na cestu k rovnosti žen a mužů, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2003. Bez ISBN
2. Ferrarová, E.: Rovné příležitosti a gender ve veřejné správě. Praha: Centrum vzdělávání veřejné správy, 2008. Bez ISBN (interní materiál)
3. Havelková, H.: Společnost žen a mužů z aspektu gender, sborník studií, Open Society Fund, 1998. Bez ISBN
4. Malínská, J.: Do politiky prý žena nesmí – proč?, Libri/Slon, Praha 2005, ISBN 80-7277-295-3 (Libri), ISBN 80-86429-42-3(Slon)
5. Musilová, M: Vývoj politiky rovných příležitostí mužů a žen v České Republice v kontext evropské integrace, Sociologický ústav Akademie věd České republiky 1999, ISBN 80-85950-68-5
6. Sokačová, L: Ženy v řídicích pozicích 2005, Gender Studies, ISBN: 80-86520-13-7
7. Vodrážka, M.(ed.): Politika s ženami či bez žen, Nadace Gender Studies, Praha 1996. Bez ISBN

Elektronické zdroje

statistický úřad [online]. [cit. 2008-10-18] Dostupné z:

www.csu.cz

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pojmy

Gender Studies o.s.p. [online]. [cit. 2008-10-17] Dostupné z:

<http://www.genderstudies.cz>

<http://www.genderstudies.cz/gender-studies/kdo-jsme.shtml>

Občanské sdružení Fórum 50% [online]. [cit. 2009-25-1] Dostupné z:

<http://www.padesatprocent.cz>

http://www.padesatprocent.cz/?c_id=93

Volby [online]. [cit.2009-1-2] Dostupné z:

<http://www.volby.cz>

<http://www.volby.cz/pls/kz2008/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=2&xstrana=0&xv=1>

<http://www.volby.cz/pls/kz2004/kz122?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=2&xstrana=0&xv=1>

Seznam Grafů a tabulek

Graf 1: Kandidáti v Jihočeském kraji – volby 2004

Graf 2: Zastupitelé v Jihočeském kraji – volby 2004

Graf 3: Porovnání mužů, kteří kandidovali a mužů, kteří byli zvoleni

Graf 4: Porovnání žen, které kandidovaly a žen, které byly zvoleny

Graf 5: Kandidáti v Jihočeském kraji – volby 2008

Graf 6: Zastupitelé v Jihočeském kraji – volby 2008

Graf 7: Porovnání mužů, kteří kandidovali a mužů, kteří byli zvoleni

Graf 8: Porovnání žen, které kandidovaly a žen, které byly zvoleny

Graf 9: Porovnání mužů, kteří kandidovali ve volbách v roce 2004 a v roce 2008

Graf 10: Porovnání mužů, kteří uspěli ve volbách a stali se zastupiteli v roce 2004 a v roce 2008

Graf 11: Porovnání žen, které kandidovaly ve volbách a v roce 2004 a v roce 2008

Graf 12: Porovnání žen, které uspěly ve volbách a staly se zastupitelkami v roce 2004 a v roce 2008

Graf 13: Doba působení v české politické scéně

Graf 14: Důvody k rozhodnutí vstoupit do politiky

Graf 15: Hodnocení politické kariéry

Graf 16: Rozhodnutí znovu vstoupit do politiky a stát se „ženou političkou“

Graf 17: Pocit znevýhodnění v politice kvůli svému pohlaví

Graf 18: Ovlivnění rodinného života působením v české politice

Graf 19: Uznání názoru při řešení problematiky od mužských kolegů

Tabulka 1: Na kandidátkách do komunálních voleb v říjnu 2006 bylo však žen více, než kolik jich bylo zvoleno

Tabulka 2: Nejméně žen je zastoupeno na nejvyšších pozicích. Po volbách v červnu 2006 je Poslanecká sněmovna v tomto složení

Přílohy

Strukturovaný rozhovor:

- 1. Jak dlouho se pohybujete v politice?*
- 2. Co Vás vedlo k rozhodnutí stát se „ženou političkou?“*
- 3. Když se dnes otočíte zpět, jak byste zhodnotila svou politickou cestu?*
- 4. Rozhodla byste se i dnes stát se političkou, se svými zkušenostmi z politického prostředí?*
- 5. Pocítila jste někdy, že byste byla znevýhodněna, protože jste žena?*
- 6. Ovlivnila Vaše práce v politice nějak Váš rodinný život?*
- 7. Politika je brána jako mužská záležitost. Jak se cítíte na „jejich teritoriu?“*
- 8. Podle zjištěných výsledků, je stále téměř stejné procento žen, které jsou schopny se prosadit v zastupitelských volbách. Čím si myslíte, že to může být?*
- 9. Uznávají muži v zastupitelstvu Váš názor při řešení nějaké problematiky?*